სახალხო გაზეთი

№ 1036 ოთხშაბათი, 6 ნოემბერი 1913 წ. № 036

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდა პირველ გვერდზე თითო-ჯერ ხადამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „შრომა"-ში, მუხრანის ქუჩა, და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და მ. მეტცლ და ამხ.-ების განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასინიცკის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის ოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთი"-ს რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეებს გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე, საღამოთი 5-დან 7-მდე.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთ ს თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად ძოლა-პარაკება შეიძლება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სასაბლის ქ., სარაჯიშვილის სახ. № 6. **ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისთვის:** ტფილისი, ქართული „სახალხო გაზეთი" 190.

ტელეფონი № 12-29

გაზეთის ფასი წელიწადში 3 მ. 50 კ., თვეში—75 კაპ.
ცალკე № ყველგან 5 კ., დამატებითი—7 კ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი

სახალხო გაზეთი

ყოველ-კვირეული სურათებიანი დამატებით

პირველი ნოემბრიდან წლის დამლევამდე, როგორც ქალაქში ისე ქალაქ გარეთ ღირს 1 მ. 50 კ.

თვეში ღირს 75 კაპ.

არ მიიღება ხელის მოწერა ცალკე უდამატებოდ და არც სურათებიანი დამატება იყიდება ცალკე.

მისამართი: Тифлисъ, „Сахалхо газети" Почт. ящ. 190.

---

4 ნოემბერს, დილის 9 საათზე, გარდაიცვალა **ს. არბოში** (ვორის მაზრა),

ანტონ ნიკოლოზის ძე ფურცელაძე,

რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ **მეუღლე მისი მარი მოსეს ასული, შვილნი: ლევანი** და **ნესტორი ანტონის ძენი ფურცელაძენი** და **ქალი მისი ივლიტა ანტონის ასული ქარსელაძისა.** პანაშვიდები ყოველ-დღე იქნება გადახდილი **ს. არბოში.** მიცვალებულის ცხედარს გაასვენებენ დილის 10 საათზე, 9 ნოემბერს არბოდან საგვარეულო სოფელში მერეთში, სადაც იმავე დღეს მოხდება დაკრძალვა. 778

ტ ფილისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის გამგეობა ამით აცხადებს, რომ 6 ნოემბერს, ნაშუადღევის 2 საათზე, ბანკის საადგომში (ფრეილინის ქუჩა, სახლი ქართველ თავად-აზნაურობისა), დანიშნულია პანაშვიდი **ბანკის გამგეობის თავმჯდომარედ ნამყოფის**

ანტონ ნიკოლოზის ძის ფურცელაძის

სულის მოსახსენებლად. 1578

იაკოფ ფირცხალავა აუწყებს ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ მისი ძვირფასის მეუღლის

მარიამ (ტურნუ) ფირცხალავას

უდროოდ გარდაცვალების წლის თავზე, შაბათს, ამა ნოემბრის 9-სა, დ. ოჩამჩირეში გადახდილი იქნება წირვა და პანაშვიდი. 1575

ახლად გაიხსნა მაღაზია

თეთრეულისა

მანდილოსნებისა, მამაკაცებისა და ბავშვებისათვის

მზად შეკერილი და შეკვეთითაც.

ვ. გ. მონახოვისა,

ერევნის მოედანი, თამამშევის პასაჟი, „კავკაზის" სასტუმროს პირდაპირ, ტელეფ. № 14—96.

„სავაჭრო სახლი ა. ს. გავრილოვი და ეფ."

რწმუნებულად ნამყოფი

მიღებული გვაქვს დიდ-ძალი რჩეული საქონელი:

ფალეულის თეთრეული პროფესორ ექიმ ეგერისა.

გალსტუხები	კაფნე	ჩულქები
საყელოები	ცხვირსახოცები	ქალებისა და
მანჟეტები	წინდები	გავშვებისათვის.

1580

ქ. შ. წ.-კ. გამავრ. საზ. წიგნის მაღაზიაში იყიდება:

წიგნები: ისტორიისა, საეკლესიო და საისტორიო მასალები:

ПРОФ. Н. МАРРЪ:

Житье св. Григорія Хандзійскаго —3 м.
Древнегрузинскіе одописцы — —3 м. —
Вступительныя и заключительныя строфы Витязя въ Барсовой кожѣ 1 м. 25 к.
Антіохъ Стратигъ, плѣненіе Іерусалима персами въ 614 г. — — —2 м.
Критика и мелкія статьи кн. V —75 к.
Физіологъ. Армяно-грузинскій изводъ — — — —2 м.
Основныя таблицы къ грамматикѣ древне грузин. языка — — —5 м.
Кавказъ памятн. духов культуры 20 к.
Исторія грузіи (культ. истор набросокъ) — — — —25 к.
Изъ поѣздокъ въ Сванію — — —30 к.
Изъ лингвистическ. поѣздки въ Абхазію — — — —50 к.
Къ вопросу о задачахъ армяно-вѣд. 5 к.

Ефремъ Сиринъ. О дняхъ празд. рождества, объ основ. перв церквей въ Іерусалимѣ —75 к.
Іос. Аримаѳейскій Сказаніе о построеніи первой церкви въ г. Лиддѣ (груз текстъ) — — —1 м.
Ипполитъ, толкованіе пѣсни пѣсней груз. текстъ X вѣки — — —2 м.

ახლად მიღებული წიგნები:

ჩვენი ახალ თაობის უკეთესმართი ცხოვრების ძირითადი მიზეზები 5 თავდგირიძისა — — —20 კ.
ბაში-აჩუკი აკაკისა — — 30 კ.
როგორ უნდა დაარსდეს და სწარმოვდეს წვრილი კრედიტის დაწესებულება ა. კახელაძისა — — —10 კ.
ქართველი სიტყვიერების ისტორია (მეცხრამეტე საუკუნე) ალ. ხახანაშვილისა — — — —1 მ.

ადრესი: Тифлисъ. Книжный магазинъ О-ва распр. грам. ср. груз. нас. 1917

ტ ფ ი ლ ი ს ი ს ქ ე რ ძ ო ს ა მ კ უ რ ნ ა ლ ო

ქსენიევის ქუჩა, საკუთარ სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო.

ტ ე ლ ე ფ ო ნ ი № 590.

სტაციონალური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრებით და ხელოვნ ოთახები განსაკუთრებითი სამშობიარო განყოფილება.

მწოლიარე ავადმყოფთა მიიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი **ექიმები-სპეციალისტები:**

შინაგანი სნეულებანი.	**მანსვეტაშვილი ვ. ვ.** ოთხშაბ., ოთხშ. და პარასკ. 2—3 ს. **მაღალაშვილი ბ. ბ.** სამშაბ. და შაბათობით 10—12. **მიქელაძე ნ ა.** ყოველ დღე 12½—1 ს. **ფედოროვი ე. გ.** ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 12—1. **ექ.-ქალ. ენგელ-მელიქ-შახნაზაროვისა ე. ა.** ყოველ-დღე გარდა კვირისა 12—1 ს.
ქირურგ. სნეულებანი.	**მარკევიჩი ლ.** კონსულტატი ყოველ დღე 11½—12½. **ველიკანოვი ნ. ა.** ყოველ დღე 10—1. **ფიროადოვი. ბ.** ყოველ დღე 12—1.
ქალთა და საშშობ. სნეულებანი.	ექიმი-ქალი **ერბიცკი-ფიროადოვისა ლ.** ყოველ დღე 11—12. **თიკანაძე ე.** ყოველ დღე 1—2. **მელიქიშვილი ნ. ვ.** ყოველ დღე 10—1.
ბავშვთა სნეულებ	**ექ.-ქალ. ბაბაძე-ბედაბრიშვილისა ყ.-დღე,** გარდა ოთხშ. 1—1½ **მიქელაძე ნ ა.** ყოველ დღე 12½—1. **ფედოროვი. ს.** ყოველ დღე გარდა ოთხშაბ. და კვირისა 12—1.
ერეკეულ. სნეულებ. და ელექ.	**ჯავახიშვილი ნ. ნ.** საშაბ., ხუთშაბ. და შაბათ. 12—1. **ფონდოროვი ს.** ყოველ დღე 1—2.
ქელ. ყურის და ცხვირ.	**ათანიანცი ა.** ყოველ დღე 12½—1½. **ოროვმბოროვაძ. ს.** ყოველ დღე 1½—2.
თვალის სნეულ.	**ფუსხელიშვილი ვ. ს.** ორშაბათ., ოთხშ. და პარასკ. 2—2½.
კან. და ვენერ. ავ.	**ლიასამიძე ა.** ყოველ დღე 11½—12½.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი სამიკროქიმია და სამბაქტეოიოლოგიო ლაბორატორია. სისხლის გასაგზავნ, ათაშანგ. **Wasserman.** რეაქციისათვის 50 კ. საწოლ ადგილი 2 მ. **დაწყებული.** ცალკე ანი 5 მ.-დან., მშობიარობა 10 დღე წოლით ღირს 40 მ. დაწყებული. ოპერაციები, კოლიუმი, შარდის ბუშტისა და ფილების კატეტერიზაცია, „606" და „914" **წამლის შეიტანება,** ელექტრონით წამლ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძი-ძათა შემოწმება და ს. შედეგათიანი საფასურით. ფ. 1466

ვაგზლის კერძო სამკურნალო

გარეთან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფებისთვის.

ვაგზლის ქუჩა. № 8. ტელეფონი № 395.

ე ს. ვაშაკიძე. ყოველ დღე, შინაგან-ავადმყ. 9½ ს. 10 ს.

ა. ნ. დიასამიძე. ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. სიფილ., ქანისა და ვენერ. 11—11½ ს.

ბ. ა. ბოტოგი. ყოვ. დღე, კვირის გარდა ყელ. ყურ. და ცხვ. სნეულ. 11—11½ ს.

ექ. ქალი ოთხელიანისა—იღებს ქალთა ავადმყოფებს. სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და კვირაობით 11—11½ ს.

ნ. ვ. მელიქიშვილი. ქირურგიული და ქალთა ავადმყ. 1—2 ს.

ვ. ვ. ელდიანშვილი. ყ.-დღ. შინაგ. ავადმყოფ. 1—2 ს.

მიკროსკოპიული, ბაქტეროლოგიური, ქიმიური გამოკვლევანი: ადრევდე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა ფასი რჩევისათვის 50 კ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით.

წამლოგა „606"-ით 1462

ექიმი ი. ი. ბერიშვილი სწამლობს **საშარდე** ორგანოთა, **ათაშანგისა** ტ **კანის** ავადმყ.; **ვენერიანის** რეაქციით იკვლ. ათაშანგ. მოწამლ. სისხლს. მიღება ნაშუადღ. 3—5½ ს. ელისაბედის ქ., № 94, ჯიროჩნი ქუჩის ახლო, საფოსტო განყოფ. პირდაპირ. 102

დოქტორი მედიცინისა

გ. ა. ახვერდოვი,

პეტერბურგის სიფილისისა და ვენერიულ ავადმყოფობათა კლინიკის უფროსი ორდინატორი, იღებს **საშარდის,** ვენერიულსა და სიფილისიან ავადმყ. დილ. 10—11 ს., საღ. 6—8 ს **ხემეთნოვის ქ.,** № 18, (ვორონცოვის ძველის მახლობ.), ექიმ. ბინა—ხემეონ. ქ., № 16. 1159

დ ო ქ ტ ო რ ი

ი. ო. უკლადნიკოვი

ბ ვენერიისა ტ შინაგანი ავადმყოფობა. მიიღებს კვირა დღის გარდა დილით 9—10 ს. საღამოთი 6—7½ ს. კვირაობით 11—12 საათამდე. ოლოს ქ., № 22, ტელეფონი № 12—25. 75

პირველ-ხარისხოვანი

დ ი დ ი ც ი რ კ ი

ძმ. მესიკოვსკეებისა

მიხეილის პროსპ., მუშტაიდ, ბესიკალთ.ნ, ნ. კუნდუროვის ადგილზე

დღეს, 6 ნოემბერს, 1913 წ. გამართება

კ. მაისურაძის ბენეფისი

მობენეფისე შეასრულებს ბევრ ძნელ ნომრებს: მაგ. მოჭიკეცავს და დაამტვრევს რკინას და სხვა.

დღისით 5 კ.—2 მანეთამდე.

მე-17 დღე გამოჩენილ ფალავანთა ფრანგულ **ჭიდაობისა.** დღეს ჭიდაობენ: მაისურაძე და სევნიკი; მაისურაძე და სალა სულეიმანი, ივ. კაინი და ჩემბერს ციპსი, ზალევსკი და შტერნი, მუხანურა და ბერნარდი. აგრეთვე ქავკასიური ჭიდაობა მსურველთ ზორის. მონაწილეობას იღებს მთელი დასი. ჭიდაობა დაიწყება 9-ნახევარ საათზე, თავდება 11 ს. დირეკტორი **ძმ. ესიკოვსკეებისა.** 777

რ. ა პორტუგალოვისა

იუწყება, რომ საფაბრიკო მაღაზიაში, რომელიც იმყოფება ნიკოლოზის ხიდთან № 23—24,

მიღებულია ახალი საქონელი.

სეზონის შესაბამ. გადარჩენილი საქონელი ძლიერ იაფ ფასებში. იყიდება საფაბრიკო ფასების 30% დაკლებით. დარწმუნებულნი ვართ საქარხნო მაღაზიაში მყოფელნი კმაყოფილნი დარჩებიან. აქვე შეიძლება შეკვეთა.

მიღებულია დიდი წყება დამზადებული ტანისამოსისა.

მამაკაცთათვის, ქალებისათვის და ბავშვთათვის. აგრეთვე მამაკაცების „კოსტიუმები" და ქალების კაბები და კოფთები ცალ.-ცალკე.

1491 პატივისცემით **ძ-ნი პორტუგალოვისა.**

ექიმი ვ. მ-ძე მანსვეტაშვილი გადავიდა ახალ სახლში. ოლგას ქუჩა, სახ. მელიქ-აზარიანცისა, № 3. შინაგანი, ძარღვების და ბავშვების ავადმყოფობათა. იღებს 10—12 დილით, 6—7 საღამოთი ტელეფონი № 16—02. 707

ექიმი ე. ი. მინასიანცი იღებს ყოველ დღე, შინაგან, ბავშვთა, სპეც. კუჭისა და ნაწლავთა ავადმყ. და საზრდოებ. (სისხლ ნაკლულ. ჩაქრის ავადმყ. სიმსუქნე, ლოთობა, ქარები) ბლექ. და **დამპალი** ციება **პარიზულ კლინიკ. პროფ. Mathieu. იღებს** დილ. 9—11 ს., საღ. 5—7 ს. ტფილისი, მიხეილ. ქ. № 86, ტელ. № 576. 1071

ძ. ბ ო ტ ო ვ ი

ექიმი (დოკტორანტი). ვ. დ. ფინამძღვრიშვილი ყოფილი. ორდინატორი ხარკოვის უნივერსიტეტისა და სამედიცინო ინსტიტუტის შინაგან სნეულებათა კლინიკებისა.

შინაგანი და ბავშვთა სნეულებანი. ავადმყოფობანი გულისა, ფილტვისა და სისხლის სპეციალურად. იღებს დილის 9—12 საათამ. გორის სამკურნალოში, დანარჩენ დროს სახლში. სამეფო ქუჩა ქალების გიმნაზიის პირდაპირ. 1571

ვაგზლის კერძო სამკურნალოში დაბრუნდა სამხედრო ექიმი

კლდიაშვილი

და განაახლა შინაგან და ბავშვთა სნეულების ავადმყოფების მიღება დილის 12½—1½ საათამდე. 780

ექიმი მღვდელი ს. ა. ლ ე ე ვ ა

მიიღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე, გარდა პარასკევ, შაბათ და დღესასწაულების წინა დღეებისა, ნაშუადღევის 4 ს.-დან 7 ს.-მდე. ალექსანდროვის ქ. 41, ტელ. 16—17. 779

ექიმი ნ. ნ. ჯავახიშვილი

ორდინატორად ნამყოფი კიევის ნერვების კლინიკაში.

იღებს ნერვებით ავადმყოფებს საღ. 6—7 ს.-მდე. ჩერქეზიშვილის ქუჩა, № 12. **იქვე გამართულია ელექტრონის სამკურნალო კაბინეტი.** 737.

ექიმი მ ე ი ფ ა რ ი ა ნ ი იღებს შინაგანი, ბავშვისა და ვენერიულ ავადმყოფებს. დილის 9—12 ს. და საღამოს 5—7 საათ. **ქუთაისი,** ტფილისის ქ., საკუთარი სახლი, № 30,

ტელეფონი № 150. 5185

ტელეფ. № 795. ქართული თეატრი წარმოდგენა 20—8.

ხუთშაბათს, 7 ნოემბერს, ქართულ დრამატიულ საზოგად. დასის მიერ

Gala-წარმოდგენა.

დრამატიულ საზოგადოების ფონდის გასაძლიერებლად ქ-ნ ნინო ჩხეიძისა და ვლ. ალექსი-მესხიშვილის მონაწილეობით

წარმოდგენილ იქნება:

ინსტინქტი,

დრამა 3 მოქ. ა. კისტმეკერისა, თარგ. ვლ. ალექსი-მესხიშვილისა.

რეჟისორი **ვლ. ალექსი-მესხიშვილი.**

II) **ჰანნელე,** დრამატ. ოცნება 2 მოქმ. გ. ჰაუპტმანისა, თარგმ. შ. დადიანისა.

რეჟისორი **მ. ქორელი.**

III) **უნიადაგონი,**

პირველი მოქმედება. — ვ. შალიკაშვილისა.

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი.

ანონსი: მზადდება წარმოსადგენად: ნაგავი, სინათლე, დამარცხებული, ოლმი და სხვა.

შემდეგი ბენეფისი ტ. აპაშიძისა 14 ნოემბერს, წარმოდგენილი იქნება „ვინ ჭკუისაგან", გრიბოედოვისა, თარგ. განდეგილისა. ადმ. ქარ. დრამ. საზ. 1576

დასაწყ. სწორედ საღამოს 8 ს. — ადგილების ფასი **საბენეფისოა.**

ქ ა რ თ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი

სამშაბათს, 12 ნოემბერს

დ ა ვ. კ ლ დ ი ა შ ვ ი ლ ი

გამართავს სალიტერატურო-სამუსიკო

ს ა ღ ა მ ო ს

I
ა. ჯანელიძე წაიკითხავს ლექციას **„ერეკვნული შემოქმედება"**
II
დეკლამაცია და სიმღერა

დ. კლდიაშვილი (მოთხრობა)
ჯ. ჯორჯიკია (მინიატურები).
ი. გრიშაშვილი (ლექსები).
დ. აკოფაშვილი (სიმღერა).
III

ქართ. დრ. საზ. დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება: **დავ. კლდიაშვილისაგან**

დ ა რ ი ს პ ა ნ ი ს გ ა ს ა ჭ ი რ ი

სურათი 1 მოქმედებად.

მონაწილეობენ: ბ-ნნი ვალ. გუნია, ვალ. შალიკაშვილი, ი. ზარდალიშვილი, ქ-ნნი: ე. ჩერქეზიშვილი, ნ. ჯავახიშვილი, მ. მდივანი, ა. შოთაძე და ა. ასათიანი. **დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.** ადგილების ფასი **ჩვეულებრივია.** ბილეთები ამთავითვე ი. ყიდება თეატრის კასაში. 1521

ელექტრონის, რენტგენის სინათლის

სამკურნალო

საწოლი ოთახებით

მიხეილ გედევანიშვილისა 1468

ნევრებით ავადმყოფთა მიღება ყოველ დღე, კვირის გარდა, დილის 12—2 საათ., საღამოთი 6—8 საათ. ვერა, ყორღანოვის ქ. № 20, ტელეფ. 791.

ბერლინის უნივერსიტეტის დოქტორი მედიცინისა გ. მეჯრაბიანცი

დაბრუნდა უცხოეთიდან და განაახლა შინაგან სნეულებით ავადმყოფთა მიღება. სნეულებანი ფილტვებისა—**ჭლექი**— და გულისა. შეთანაბრებული სპეციფიური **ტუბერკულინური** წამლობა. ხელოვნური **პნევმოთორაქსი. რენტგენის ელვახებური სხივებით ფილტვებისა და გულის გასინჯვა.**

ყოველ დღე, 9—1 საათ. და საღამოს 5—7 საათ. კვირაობით 9—12 საათ.

9—10 საათ. **საწოლებს უფასოდ.**

ბებუთოვის ქ. სახ. 23, ტელეფონი 7—92. 1516

ოქროს მედალი **ოქროს მედალი**

ეკალიერი

მოსკოვის საქარხნო საწყობისა

ვლადიმერ ალპატოვისა

GRAHD-PRIX

ო. მ. უნანიანცის გამფლობით გოლოვინის პროსპ. № 23, სახ. არამიანცისა ტელ. № 14—29. ფასები საქარხნოა 8 კ. და უფრო ძვირიც. ალბომები პირველ მოთხოვნისთანავე გამოიგზავნება უფასოდ. 1393

ექიმი პ. ლ. ძიკალიშვილი იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5½ საათიდან 7 საათამდე. კახეთის ქუჩა № 2, ტელეფონი 15—27. 1502

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოვ.-დღე ნაშუადღ. 2—3 ს. საღამ. 6—7 ს. ხუთშაბ. მხოლოდ დილ. 8—9 სათ. კვირ. ავად. არ იღებს. მოსკოვის ქ., № 3, სახ. გაბაშვილისა.

ექიმი შ. ა. მიქელაძე 15 ივნისიდან მიიღებს **შინაგან და ბავშვთა** სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5 ნახ. საათიდან 7 საათამდე ახალ ბინაზე—მიხაილოვის პროსპექტი № 117. ტელეფონი 816.

ექიმი კბილიხა ნინო რცხილაძე **გადავიდა** მოსკოვის ქუჩა № 9. იღებს დილით 9—2 ს., საღ. 5—7 ს.

ექიმი ვ. ვუსხელიშვილი მიიღებს ავადმყოფებს დილის 9—11½ საათამდე. დიდი მთავრის ქუჩა № 67.

ექიმი ბ. ვ. ღოლოგბერიძე ღებულობს ავადმყოფებს სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით. დღისით 1—3 საათამდე. საბებიო და ქალის ავადმყოფობანი. სლეპკოვის შესახვევი № 3. 1524

ახალი ამბავი

ტფილისი

✦ 4 ნოემბერს სოფ. არბოში (ქართლი) ხახოკლე ავადმყოფობის შემდეგ **გარდაიცვალა ცნობილი საზოგადო მოღვაწე და მწერალი ანტონ ფურცელაძე.** განსვენებული თირკმელებისა და ფილტვების ანთებამ იმსხვერპლა. მისი დასაფლავება დანიშნულია შაბათს, 9 ნოემბერს, სოფ. ძერეთში. განსვენებულს ახდერძი დაურჩენია, რომ მისი კუბო არ შეაკონ გვირგვინებით და ნურც მგალობელთა გუნდს მოიწვევენ.

✦ ტფილისის სათ.—აზნ. სადგილმამულო ბანკის გამგეობამ **ასი მანეთი** მესწია ქართულ გიმნაზიასთან არსებულ უფასო სასდილოს განსვენებულ **ანტონ ფურცელაძის** კუბოს გვირგვინით შემკობის ხაცვლად.

✦ **ტრამვაი და ქალაქის გამგეობა.** როგორც ვხედავთ, 7 ნოემბრისთვის ქალაქის საბჭოს სატრამვაოო კომისიის კრება არის დანიშნული, რომელმაც უნდა განიხილოს საკითხი დირექციის მიერ ნიხრის დარღვევის შესახებ. ეს საკითხი მეტად საყურადღებოა, ამიტომ საჭიროდ მიგვაჩია აღვნიშნოთ ძისი აღძვრის ისტორია: ამას წინად ტრამვაის დირექციამ თვის ნებით, ქალაქის გამგეობის დაუკითხავად, შაუროს ნაცვლად რვა კაპეიკი დაწესა იმ მგზავრებზე, რომელნიც ერევნის ბოლოდან ბუშტაიდით ვაგზალში მიდიოდნენ. ამის გამო ქალაქის გამგეობაში ძრავალი საჩივარი აღიძრა და საქმემ ქალაქის საბჭომდე მიაღწია. ხოსანთა ერთმა ჯგუფმა შინ

აღიარა, რომ დირექციამ ნებადაურთველად ნიხრის მომატებით ქალაქთან დადებულ ხელშეკრულობის ძირითადი მუხლი დაარღვია და ამიტომ ქალაქს ნება აქვს მთელი ტრამვაის წარმოება, რომელიც 10 მილიონზე მეტად არის შეფასებული, ბელგიის უსახელო საზოგადოებას უსასყიდლოდ ჩამოართვასო. ხმოსანთა მეორე ჯგუფი ამ აზრს არ იზიარებდა, რადგანაც ნიხრის დარღვევას ხელშეკრულობის ძირითად მუხლის დარღვევად არა სთვლიდა. დარღვეულია თუ არა ხელშეკრულობის ძირითადი მუხლი და ქალაქმა უსასყიდლოდ უნდა ჩაიბაროს თუ არა ტრამვაი,—ამ საკითხის გადაწყვეტა საბჭომ საიურიდიო კომისიას მიანდო, რომელმაც საქმე ყოველმხრივ შეისწავლა და პირველი კრება 7 ნოემბერს აქვს.

✦ **საელექტრონო სადგურის ბედი.** სადგურზე დადგმულ დიზელების პარალელური მუშაობა ნიკოლაევის ქარხანამ მოაგვარა. ამ ორის კვირის წინად ქალაქის გამგეობა სადგურის ჩაბარებას შეუდგა, ზოგიერთი ნაწილი ჩაიბარა კიდეც, მაგრამ მანქანების მიღება შეაჩერა, რადგანაც ხელთ არა ჰქონდა ის იარაღები, რომლითაც დიზელების მუშაობას ამოწმებენ. ქალაქის გამგეობის აზრით ნიკოლაევის ქარხნა ხელშეკრულობის ძალით მოვალე იყო, საჭირო იარაღები თვით მოეტანა, ქარხნის წარმომადგენლის აზრით კი ეს თვით გამგეობას უნდა ეკისრა. გუშინ ქარხნის წარმომადგენელმა ქალაქის გამგეობას წარუდგინა ნოტარიუსის მიერ შემოწმებული განცხადება, რომლითაც-აღიარებს, რომ გამგეობამ **რაკი** სადგურის მიღება დაიწყო, ეს საქმე ორს კვირაში უნდა დაესრულებინა ხელშეკრულობის ძალით და დასასრულ წარმომადგენელი აღნიშნავს, რომ ქალაქთან მას ყოველგვარი ვალდებულება დღიდან ძოხდილი აქვს.

✦ **ქუთაისის გუბერნატორი გენერალი სლავოჩინსკი** თანამდებობას თავს ანებებს. მის ადგილას ინიშნება ტფ. პოლიცმეისტერი გენერალი ზასიპკინი. ტფ. პოლიცმეისტრად ნიშნავენ ბაქოს პოლიცმეისტერს პოლკოვნიკ ხაზანსკის.

✦ **ტფ. გუბერნატორი ა. გ. ჩერნიავსკი** რუსეთის ერთ-ერთს შიდა გუბერნიაში გადაჰყავთ ამავე თანამდებობაზე. მის ადგილას ნიშნავენ ბ-ნს ლოსევს, რომელსაც ამ ჟამად დიდი თინამდებობა უჭირავს ფინანსთა სამინისტროში. ეს გათავებული აქვს სამხედრო საიურიდიო აკადემია.

✦ **დიდის მთავრის ქუჩის გასაფართოებლად** გასზრახული იყო ვორონცოვის ხიდის მხრით მტკვარში კედლის ამოყვანა და ზედ ტროტუარის გაკეთება. ამის გამო ქალაქის გამგეობამ მოხსენება უკვე შეადგინა და ქალაქის საბჭოს წარუდგინა. საბჭომ მოხსენება უარჰყო. ამის გამო ხმოსანმა ა. ი. მიტკევიჩმა გუშინ ქალაქის გამგეობას წერილობითი განცხადება წარუდგინა, რომელ-

ლენი და სხვ., ე. ი. ოფიციალურად დღეს ცნობილნი არიან სოფლებად და შეადგენენ ოთხას კომლსა.

გადმოსახლებულთა რიცხვში მოიპოვებიან თითქმის ყველა თემისანი, გარდა თუშებისა. ეს უკანასკნელნი გარდა იმისა, რომ თვით არ დასახლდნენ შირაქში, დასახლებულთაც კი ხელს უშლიან და ყოველგვარ საშუალებას ხმარობენ, რათა შეავიწროვონ მხვნელ-მთესველი ხალხი, გაუტეხონ გული, ააღებინონ სახლკარზე ხელი და იძულებულ-ჰყოონ ეს უკანასკნელნი აიყარნენ და დაუბრუნდნენ ისევ შთას. იმას როდი ღა ფიქრობენ, რომ შირაქი ადრე, თუ გვიან სხვებს დაჰრჩება. თუშები აუარებელ საჩივრებს აძლევენ გუბერნატორს, მთავარ - ძართებელს და სხვებს, მოთქმა-ტირილით, დაგვდუპეს, შეგვავიწროვეს ქედელებმა, გვიშველეთ, მოგვაშორეთ თავიდანა, თორემ ეს არის დავიღუპენითო!

ამას მე არ დავიჯერებდი, ჩემის ყურით რომ არ გამეგონა. წელს, 29 ივლისს, მიწის მოძწეს-რიგებელ კომისიას გამოუცხადეს თუშების რწმუნებულებმა: არხალოს კალოელები აჭყარეთ და ქვემო ქედში გადაახლეთო. წელს შირაქში თიბვაც აღუკრძალეს ქედელებს, თორმეტი თუმანი გათიბულისა გადაახდევინეს და ზარალი თითქმის სამი ათასი თუმანისა მიაყენეს. ყარაულები დააყენეს მთელ შირაქში და ხალხს სამუშაოდ აღარ უშვებდნენ და რომ ზოგიერთების კეთილ-გონიერება არ მოჰშველებოდა ამ დროს, შესაძლებელი იყო, სისხლის-ღვრაც მომხდარიყო, ძმას—ძმის სისხლი დაექცია, მტერი გაეხარა, ხოლო მოკეთე აეტირა.

შიც დიდის მთავრის ქუჩის გაფართოვებას აუცილებელ საჭიროებად სთვლის და ქალაქის გამგეობას წინადადებას აძლევს, მოხსენება საბჭოს ხელმეორედ წარუდგინოს განსახილველად.

✦ **ავჭალის წყალსადენის** საჭიროებათათვის ქალაქის საბჭომ დამატებით გადასდო 2,000 მან., თანახმად ქალაქის გამგეობის მოხსენებისა.

✦ იბეჭდება და მალე გამოვა გასასყიდად: ი. **გრიშაშვილის** ლექსი „მენაცვალე"—ნოტებზე გადაღებული ნოტს დართული აქვს მომღერლის ივ. სარაჯიშვილის სურათი.

✦ **ქალაქის ხარჯთ-აღრიცხვა.** რადგანაც 1914 წლის ხარჯთ-აღრიცხვის განხილვა ქალაქის საბჭოს დიდს დროს წაართმევს, რაც ხელს შეუშლის მორიგ საკითხთა დროზე განხილვას, ამიტომ ქალაქის გამგეობას აზრად აქვს, მომავალ კვირიდან კვირაში ორ-ორი კრება მოიწვიოს ხოლმე ხარჯთ-აღრიცხვის განხილვის დასრულებამდე. ხარჯთ-აღრიცხვის განხილვა განზრახულია ხუთშაბათობით, ხოლო მორიგ საკითხებისა—ორშაბათობით.

✦ **ტფ. საელექტრონო ფუნიკულერი** მთელის ნოემბრის განმავლობაში კვლავ იმუშავებს დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 5 საათამდე.

✦ **ქალაქის მდივანი მ. ა. ჯაბარი** გუშინ ქალაქის გამგეობის წევრის თანაბდებობის აღსრულებას ბეუდგა ნაცვლად თ-დ ა. მ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვისა, რომელიც ა. ი. ხატისოვის ავადმყოფობის გამო, ქალაქის მოურავის თანამდებობას ასრულებს.

✦ **ქალაქის საჯარო ბიბლიოთეკაში** წარსულ ოქტომბრის განმავლობაში მისულა: 9,205 კაცი, 445 ქალი და 3,680 ბავშვი, სულ—13,330 სული. სახლში წასაკითხად წაუღიათ 5,039 წიგნი, იქვე უსარგებლნიათ 3,867 წიგნით. 1 სექტემბრისთვის ბიბლიოთეკას ჰყოლია 870 ხელისმომწერი.

საზოგადოებანი და კრებები

✦ **მევენახეთა და მეღვინეთა კრება.** გუშინ, შუადღის 12 საათზე, კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების შენობაში გაიხსნა კრება ამიერ-კავკასიისა და თურქეთისის მევენახეობისა და მეღვინეობის კომიტეტების წარმომადგენლებისა. კრებას თავმჯდომარეობს პეტერბურგიდან ჩამოსული ვ. ნ. მარტინოვსკი, თავმჯდომარე მიწათ-მოქმედებისა და მიწათ-მოწყობის სამმართველოსთან არსებულ მევენახეობისა და მეღვინეობის კომიტეტისა. კრების გახსნას ხალხი ბლომად დაესწრო. კრება მუშაობას გუშინვე შეუდგა.

✦ **საიმპერატორო საგეოგრაფიო საზოგადოების** კავკასიის განყოფილების თავმჯდომარემ სენატორმა ე. ა. ვატაციმ ამ თანამდებობას თავი დაანება. ახალ თავმჯდომარის ასარჩევად განყოფილების კრება დღეისთვის არის დანიშნული.

✦ **კავკასიის ქალაქების წარმომადგენელთა კრების** მომწვევ კომიტეტს ზოგიერთ ქალაქისაგან არავითარი ცნობა არ მიუღია იმის შესახებ, იღებს თუ არა მონაწილეობას მომავალ კრებაში. ამის გამო ასეთს ქალაქებს გუშინ კომიტეტმა ხელმეორედ გაუგზავნა ბარათები, რომლითაც სთხოვს, კრებაზე, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს მთელის კავკასიისთვის, თვისი წარმომიდგენელნი აუცილებლად გამოგზავნონ.

✦ **ბერძნულ დრამატიულ საზოგადოების** გამგეობამ დაადგინა, 10 ნოემბერს ბორჯომში ერთი ბერძნული წარმოდგენა გამართოს, თანახმად იქ მცხოვრებ ბერძნების თხოვნისა.

ბორი.

✦ კვირას, 3 ნოემბერს, შუადღის თორმეტ საათზე ქალაქის თავის, ინტელიგენციის და სსვ. თანადასწრებით **აკურთხეს** წ.-კ. **საზოგადოების სამკითხველო.** კურთხევის შემდეგ მოკლე სიტყვა წარმოსთქვა დადგ პატივცემულმა **ნ. ლომაურმა.** მან მოკლედ განუმარტა დამსწრეთ მნიშვნელობა ასეთი კულტურული დაწესებულებებისა სხვაგან და მეტადრე ჩვენში, გააცნო ამ სამკითხველოს მოკლე ისტორია და დასძინა: ჯერ ღარიბია ჩვენი სამკითხველო, როგორც ჰხედავთ სულ რამდენიმე ჟურნალ-გაზეთი აქვს გამოწერილი, მოუწყობელია, არც წიგნები გვაქვს, მაგრამ იმედია დაეხმარება ყველა გულ-შემატკივარი და მალე მას დაამშვენებს არა მარტო ქართველ მწერალთა ნაწერები, არამედ რუსეთის და უცხოეთის დიდებულ ადამიანთა თხზულებანი. სამკითხველო გარდავწყვიტეთ გავხსნათ დიდებული ადამიანის **ილია ჭავჭავაძის** სახელობაზე. იმის გარდა, რომ სამკითხველო პირდაპირ თვის კეთილს მიზანს ემსახურება, ეს პატივისცემაც იქმნება დიდებული მამულიშვილის სხსოვნისაო. სამკითხველო უფასოა. მოთავსებულია სობორის ქუჩაზე, ცერცვაძის სახლში.

ჯიათურა

✦ შაბათს, 9 ნოემბერს, საღამოს 6 საათზე, თეატრის დარბაზში დანიშნულია მომხმარებელ საზოგა[illegible] „[illegible]" [illegible] წლიური კრება.

✦ 11 ნოემბრიდან მოქმედებას იწყებს სახალხო უნივერსიტეტი. მოაწყობენ საღამოს კურსებს მოზრდილთათვის, სადაც ასწავლიან; ქართულს, რუსულს, ანგარიშს და სამღვთო სჯულს. სწავლა საღამოს 6 საათზე დაიწყება.

ჯულფა

✦ კვირას, 3 ნოემბერს **აკურთხეს ჯულფის რკინის გზის ხიდი.** ხიდის კურთხევას დაესწრო ამის გამო საგანგებოდ ჩამოსული ფინანსთა მინისტრის ამხანაგი პოდგურსკი, თავრიზ-ჯულფის რკინის გზის უფროსი ინჟენერი ტრისკინსკი და აუარებელი ხალხი. თავრიზამდე ამ გზის გაგრძელებას ამ მოკლე ხანში შეუდგებიან.

ქუთაისი.

✦ კვირას, 10 ოქტომბერს, ქ. **ქუთაისში** გაიმართება ფრიად საგულისხმო სალიტერატურო საღამო, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ: **სამსონ დადიანი** წაიკითხავს ლექციას მუ XIX საუკ. ქართ. ლიტერატურის შესახებ; **სიტყვა** (ფირცხალავა) **გრიგოლ დიასამიძე, დ. მესხი, ა. ჭუმაძე, ჯ. ჯორჯიკია. გუცა, ცვარ-ნამი** და სხვანი.

✦ **ქალაქის გამგეობა შუამდგომლობა** მთავრობის წინაშე, რათა მან ათი ათასი მანეთი გადასდოს ხოლერისა და სხვა გადამდებ სნეულებასთან საბრძოლველად.

✦ უკრაინელების ფეხსამოსის სახელოსნოს მუშათა **გაფიცვა** დასრულდა. მუშებმა გაიმარჯვეს. ისინი უკვე ერთი თვეა გაფიცულნი არიან. გაფიცვის დროს ხელფასად უკრაინელებმა მუშებს ექვს-ექვსი თუმანი მისცა.

ტფ. ქალაქის საბჭო

4 ნოემბრის კრება

კრება იწყება საღამოს რვა ნახევარ საათზე ქალაქის მოურავის მოადგილის **თ-დ ა. მ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვის თავმჯდომარეობით.** კრებაზე ავადმყოფობის გამო არ არის ქალაქის მოურავი ა. ი. ხატისოვი. არა სჩანს გამგეობის წევრი გ. დ, ჟურული, რომელიც აგრედვე ავად გამხდარა. არის გამგეობის მხოლოდ სამი წევრი, კრების თავმჯდომარე, თ-დი ნ. ი. არღუთინსკი-დოლგორუკოვი და მ. დ. ათაბეგოვი.

თავმჯდომარე. ქალაქის მოურავის ა. ი. ხატისოვის ავადმყოფობა გართულდა. ავადმყოფი ადგება არა ადრე ერთის თვისა, ან თვე ნახევრისა. გ, დ. ჟურულიც ავად გახდა და ჩვენ, გამგეობის წევრნი, დავრჩით. საქმეები კი ძალიან ბევრი გვაქვს. აუარებელ მორიგ საქმეს მიემატა თადარიგი 17 ნოემბრის კავკასიის ქალაქების წარმომადგენელთა კრების მოსაწვევად.

ამ მოხსენების შემდეგ საბჭო ადგენს, საქალაქო დებულების მე-103 მუხლის ძალით ნება დართოს ქალაქის მდივანს მ. ა. ჯაბარს, რათა დროებით გამგეობის წევრის თანამდებობა შეასრულოს.

განსახილველ საგანთა სიაში პირველ მუხლად შეტანილია: **ქალაქის 1914 წლის ხარჯთ-აღრიცხვა** სარევიზიო და საფინანსო-საბიუჯეტო კომისიის შეერთებულ კრების მოსახრებებით.

თავმჯდომარე. საბჭოს ორ კომისიის შეერთებულ კრებას ხარჯთ-აღრიცხვის განხილვა საბოლოოდ ჯერ არ დაუსრულებია. უმთავრეს მუხლების განხილვა კრებამ გაათავა, დარჩა უმნიშვნელო მუხლები, რომელსაც კრება ამ დღეებში განიხილავს. ხარჯთ-აღრიცხვა განსახილველად საბჭოს წარმოეგზავნება [illegible] მავალ ორშაბათს, 11 [illegible] შემდეგ ორშაბათს, 18 ნოემბერს.

ამ მოხსენებას საბჭო მხედველობაში იღებს.

განსახილველია ქალაქის გამგეობის მოხსენება **თავ. ვ ნ. ჩერქეზიშვილის სტიპენდიის შესახებ,** რომელიც დაარსდა რუსულ ბეჭდვით სიტყვის 200 წლის არსებობის იუბილეს აღსანიშნავად.

გამგეობის წევრი **მ. ნ. ათაბეგოვი** ვრცლად მოუთხრობს კრებას ამ სტიპენდიების დაარსების ისტორიას.

საქმის ვითარება შემდეგია: თავ. ვ. ნ. ჩერქეზიშვილმა 1902 წელს, როდესაც იგი ქალაქის გამგეობის წევრად იყო აღძრა საკითხი: დაარსებულიყო 200 წლის იუბილეს აღსანიშნავად ერთი უფასო საწოლი ქალაქის საავადმყოფოში და ორი სტიპენდია საშუალო სასწავლებლებში ბეჭდვითი სიტყვის მოღვაწეთა შვილებისათვის მისაცემად. მაშინ სტიპენდიების დებულების შემუშავება ქალაქის სასკოლო კომისიას დაეკალა, მაგრამ დებულება შეუმუშავებელი დარჩა. შემდეგ 1910 წელს, როდესაც ქალაქის მოურავი თავ. ვ. ნ. ჩერქეზიშვილი გარდაიცვალა, საბჭომ მის ხსოვნის აღსანიშნავად საჭიროდ სცნო, ამ სტიპენდიებისთვის მიენიჭებინა სახელი მის ავტორის თავ. ჩერქეზიშვილისა, რომელსაც კავშირი ჰქონდა ბეჭდვითი სიტყვასთანაც. საბჭომ ამ ორ სტიპენდიას მიუმატა კიდევ ორი ახალი სტიპენდია დაბალ სპეციალურ სასწავლებლისთვის. ეს სტიპენდიები უკვე არსებობს სახელოსნო სასწავლებელსა და დედათა საპროფესიო სკოლაში. პირველ ორის სტიპენდიის ბედი მაშინ ასე გადასწყვიტა საბჭომ; ერთი უნდა ყოფილიყო ქართულ სათავად-აზნაურო გიმნაზიაში, რადგანაც ვ. ნ. ჩერქეზიშვილი თავადაზნაურობას ეკუთვნოდა და ამას თანავე დაახლოებული იყო ქართველებთან და მათ საქმეებთან. დებულება ამ ორ სტიპენდიისა დღემდე შემუშავებული არ იყო, ამიტომ მათი შემუშავება ამას წინად ქალაქის საბჭოს სასკოლო კომისიას მიენდო. ამასთანავე აღიძრა საკითხი, სტიპენდია ქართულ გიმნაზიის მოსწავლეს რად უნდა მიეცეს, თუ სხვა საშუალო სასწავლებელში უფრო ღირსეული კანდიდატი იქნება. ეს გარემოება სასკოლო კომისიამ მხედველობაში მიიღო, საჭიროდ სცნო სტიპენდიის დატოვება ისევ ქართულ გიმნაზიაში, თანახმად საბჭოს ძველ დადგენილებისა, და შესაფერი დებულებაც შეიმუშავა, რომლითაც უპირატესობა ადგილობრივ ჰრესის მოღვაწეთა შვილებს უნდა მიეცეთ. კომისიამ ამასთანავე საჭიროდ აღიარა, დაარსდეს მეხუთე ახალი სტიპენდია და მიეცეს იმ საშუალო სასწავლებლის მოსწავლეს, სადაც უფრო ღირსეული კანდიდატი აღმოჩნდება. ქალაქის გამგეობა კომისიას არ დეთანხმა მეხუთე სტიპენდიის დაარსების შესახებ და დაადგინა: სტიპენ-

ქართველთა აზალშენს შესახებ

I

ამ 12—13 წლის წინად მთის ქართველობა მიაწყდა შირაქს, რადგან იქ ბევრია თავისუფალი ალაგი, გადაქცეული უმცირესობის ფარგების, ნახიოისა და ჯოგების საძოვრად და დაესახლნენ. შირაქი ას-თერთმეტი ათასი დესეტინაა და აქვს მიზომილი საძოვრად მთიელ ქართველებს ცხვარ-ძროხისათვის. ვინ არიან ეს მთიელი ქართველები?—ესენი არიან: ფშავლები, თუშები, გუდამაყრელნი, მთიულები, ხევსურები და ძობევენი,—საზოგადოდ თიანეთის და დუშეთის მაზრის მთებში მოსახლე-კარე ქართველობა. მთაში სიღარიბისა და სიმძიმილისაგან შეწუხებულს ხალხს მასპინძლად გულ-უხვი ბუნება და ნაყოფიერი ველა-ძიწა დაუბვდათ შირაქში. ქართველ ძოახალშენეთ არაკისთვის ნებართვა დასახლებისა არ უთხოვნიათ იმ იმედით, რომ, თუ მთავრობა საქონლის ძოვებას არ გვიშლის, შირაქი ჩვენად ითვლება, ამასადამე დასახლებას, ხვნა-თესვას რაღა დაგვიშლისო. ამ იმედით გადმოსახლებულებმა დაიპირეს ჩრდილო ნაწილი შირაქისა, ეგრედ წოდებული, „ქედი" და გააშენეს სამი სოფელი: ზემო-ქედი, ქვემო ქედი და ამ შუაზე—არხალოს კალო; ეს სამი სოფელი გაყოფილია ორ საზოგადოებად—ზემო ქედისა და ქვემო ქედისა; თვითეულ საზოგადოებას აქვს საკუთარი ეკლესია ძღვდელ-დიაკვნითურ, ჰყავს სოფლის მოხე-

თუშებს ინტელიგენტები ბლომად მოკოვებიან და რატომ არ ჩაგონებენ თავისიანებს, რომ ამგვარ საქციელს შეიძლება ძალიან ცუდი შედეგები მოჰყვეს—შეიძლება შირაქი ორივეს ხელიდან წაუვიდეს და სხვა დაპატრონოს. გარდა ამისა, ისიც მოსალოდნელია, ყველა მონაწილემ კომლეური გაყოფა მოითხოვოს შირაქისა. ამ შემთხვევაშიაც თუშები მხოლოდ წაგებენ და ვერაფერს კი მოიგებენ და ეხლა თუ ნახევარზე მეტს თავად სარგებლობენ, მაშინ ძოუნდებათ დასჯერდნენ ერთი მეოცედს ხაწილს შირაქისას, თავიანთ ხვედრს. ეხლანდელი მევენახეობა მაშინდელთან შესადარებელიც არ იქნება. საქმე იქამდის მიდის, უთანხმოებას მხოლოდ ბოლო მაშინ მოელება, როცა ეს გაყოფა მოხდება; ამას კი, თუმცა უფლება გვაქვს ძონაწილეებმა გაყოფა მოვითხოვოთ, ბევრი შრომა, თხოვა დასჭირდება მთავრობის წინაშე. რას იზამ: ძალა აღმართსა ჰხნავსო, ნათქვამია. როცა ისეთ პირობებში ჩავარდება კაცი, არა ჰქონდეს ნება საკუთარი ფული თავის ნებაზე დახარჯოს, საკუთარი ვარცლიდან პური ამოიღოს და ჭამოს,—უნდა ბედს დაემორჩილოს და ისე მოიქცეს, როგორც თვით გარემოება უკარნახებს.

როცა თუშებს ჰკითხავთ ამ უკმაყოფილების ძიზეზს, ისინი სწორე პასუხს არა დროს არ მოგვცემენ და ასახელებენ: ეს გზა არა გვაქვს ცხვრის გასატარებელი,—ეს კიდევ მატყლის დასაწყობის და სხვა და სხ. შირაქშიაც რომ ალაგი ვერ იპოვოს კაცმა მატყლის დასაწყობად, ეს იმასა ჰგავს, ზღვაში ჩავარ ნილი ადამიანი

უწყლობას ჩიოდეს. ან გზას ვინ დაუკერს, პირიქით ერთი გზის მაგივრად ორი ან სამი გზა აქვთ. მიზეზი სულ სხვა: პირვით ეჯავრებათ ძხვნელ-ძთესველი, ბინადარი ხალხი, და სხვა რომ ვერაფერი მოუგონიათ ამ საყალი ხალხის დასალონებლად „დოლ მარილი აკლიაო", ამას-ღა გაიძახიან თავიანთ მოქმედების გასამართლებლად. წელს, სულ ცოტა რომ ვიანგარიშოთ, თუშებმა ქედელებს სამი ათასის თუმნის ზარალი მისცეს, არ გაუშვეს ხალხი შირაქში სათიბად; როგორც წინად სთიბდნენ ქედელები წელს, იმის მეასედიც ვერ გათიბეს, რადგან შირაქს შეიარაღებული თუშის ყარაულები ედგნენ დარაჯად. რა უფლების ძალით? დღეაც არ გვესმის. შირაქი საერთო, გაუყოფელი მამულია. ქედელი იმს მეასედ მიწასაც არ ხმარობს, რასაც თვითეული ცხვრის პატრონი თუში, თუ ფშაველი: თითო ცხვრის გამოკვებას 7 თვის განმავლობაში სულ ცოტა მოუნდება 1 დესეტინა და რამდენია ისეთი მეცხვარე, რომ ხუთი ათასი და 6 ათასი ჰყავდეს. საშუალო რიცხვით რომ ანგარიშოთ თვითეულ მეცხვარეს 500 სული ცხვარი, გამოვა, რომ თითო მეცხვარეს უნდება თავის ფარის გამოსაკვებად 500 დესეტინა. საბრალო ქედელი მიწის მუშა-კი უნდა დასჯერდეს რაღაც 5—6 დესეტინას სახნავად, სათიბრად და საძოვრად. რა ქნას რომ ან არ გათიბოს და მიჯნას იქით არ გავიდეს მით ამეტეს, რომ მამული გახუყოფელია, როცა ჰხედავს აშკარად რომ მისნ[illegible] თანამოძმენი ასჯერ მეტად ხელსა ერიან შირაქს; ეს დი-

დი უსამართლობაა და ეს უსამართლობა თუშების შეგნებულ ნაწილს ესმის, ხოლო საწყინო ის არის, უმრავლესობას არ შეაგნებინეს ესევე და რატომ არ შეაგნებინეს თუ იცით? ვერ შეაგნებინეს იმიტომ, რომ თვით თუშთა შორის არ გამოლეულა ისეთი ადამიანები, რომელნიც სრულიად წინააღმდეგს ურჩევენ ხალხს და აბრიყვებენ, თანაც ინტელიგენტის სახელს ატარებენ.

დღეს საქმის ვითარება შირაქში ასეთია, ხოლო შემდეგში რა იქნება, ღმერთმა უწყის.

სასურველია მხოლოდ, რომ ეს უთანხმოება მოისპოს და ძმათა შორის სიყვარული დამყარდეს.

II

ახლად დასახლებული მთის ხალხი მედგრად შეუდგა მუშაობას, ხვნა-თესვას; მადლიანი, გამოუღალავი ნიადაგი უხვად აჯილდოვებდა მიწის მუშას და მხნეობას უმატებდა. დღეს ქედელები მოღონიერებულები არიან, წელი მაგრა აქვთ და ხომ მოგეხსენებათ წელის სიმაგრე ფულისა და პურის ქონას მოსდევს. ამ მხრივ ქედელი ბედს ვერ დაემდურება და დღეს თვითეულს კომლს თანახმად მის შრომისა და მეცადინეობისა საკმაოდ მოეპოვება პური და ფულიცა. მხოლოდ ერთი რამ უნდა ვუკიჟინოთ ქედელებს: ეს გახლავთ ხეირიანი სახლების უქონლობა; ორ—სამ სოფელში 6—7 სახლს ძლივს იპოვით ისეთს, ადამიანს დაედგომებოდეს შიგა, უმრავლესობა სოფლებში სცხოვრობს, თუმცა კი შეუძენიათ ევროპიული გუთნები, სამკალი და სათიბი მანქანები; ორივე ქედში მუშაობს ორთქლის წისქვილები. ბევრჯელ თავის თვალებს არ უნდა დაუჯეროს ადამიანმა, როცა ჰხედავს, რომ სოროში, სადღაც მიწაში გამოთხრილს გომურში მცხოვრებელ ქედელ გლეხს ეზოში უდგია სამკალი, სათიბი, სახვეტი მანქანები. ეს პირველ შეხედვით დაუჯერებელია და მომასწავებელი იმისა, თუ მანქანები მუშობის უპირატესობა შეიგნეს ქედელებმა, რაცა კარგად წელში გამაგრდებიან, კარგ სახლებსაც აიშენებენ. დღეს იმათი საჩივარი და სატირელი სამელი წყაროების სიმცირეა და სუნით დაეძებენ ამ მხრივ მათ გამბედნიერებელ ადამიანს, გადრავლიკებს, ისინი არაფერს, სულსაც კი არ დაჰზოგავენ, თუ ვინმე წყალს ამოიყვანს სოფელში.

ძალიან მოწადინებულია ორივე სოფელი—ზემო და ქვემო ქედი, ჰქონდეს სკოლები; გულითა მთხოვეს, გამეწია მათთვის წინამძღვრობა და დახმარება. ჩემი დახმარება და წინამძღვრობა ჯერ-ჯერობით ამას იქით ვერ წავა: მივაქცევ წერა-კითხვის საზოგადოების ყურადღებას ამ საგანზე, რათა მან მიიღოს სკოლები თავის მფარველობის ქვეშ და გვაცოდინოს, რა ხარჯის გაწევა შეუძლიან მას ამ საქმისათვის, დანარჩენს ჩვენ თვითონ ვიკისრებთ.

დაკმაყოფილება ხალხისა—ქედელების მოთხოვნილებისა დიდს ნაყოფს გამოიღებს, რადგან მთის ხალხი ფრიად მოტრფიალეა ცოდნისა, სწავლისა; „წიგნის" სწავლა მთაში საკუთარი მეცადინეობით არის გავრცელებული და, ვფიქრობ, ამ მხრივ, მაგალითად, ფშავ-ხევსურეთს, გურიის

, სხვა მხარე ვერ შეედარის.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დია საკალდებულოდ აღარ დარჩეს ქართულ გიმნაზიისთვის და გადააქციოს იგი „მოძრავ სტიპენდიად“, რომელიც ხან ერთს საშუალო სასწავლებელში იქნება, ხან მეორეში იმის დამიხედვით, სად უფრო ღირსეული კანდიდატი აღმოჩნდება.

ხმ. ა. ს. ბაბოვი მომხრეა ქალაქის გამგეობის წინადადებისა, მხოლოდ აკვირვებს ის გარემოება, რომ სტიპენდიას, რომელიც ბეჭდვითი სიტყვის იუბილეს აღსანიშნავად არის დაარსებული, თ-დ ჩერქეზიშვილის სახელი ჰქვიან.

ხმ. იოანისიანი ბაბოვს უსსნის, ეს სრულიად სამართლიანია, რადგანაც სტიპენდიის ავტორი თ-დი ჩერქეზიშვილი იყო, რომელსაც ბეჭდვით სიტყვასთანაც კავშირი ჰქონდა.

ხმ. გოთუა. წინააღმდეგია გამგეობის მოხსენებისა, რადგანაც წინად საბჭოს, როდესაც სტიპენდია ქართულ გიმნაზიაში დაარსა, აზრად ის ჰქონდა, რომ თ-დი ჩერქეზიშვილი ქართველი იყო, ქართველ თავადაზნაურობას ეკუთვნოდა და საჭირო იყო მის სახელობაზე ქართველთათვის ერთის სტიპენდიის დაარსება. ძველი დადგენილება ძალაში უნდა დარჩეს. როდესაც თ-დი ჩერქეზიშვილი გარდაიცვალა, მაშინ ყველა ნიანგის ცრემლებს აფრქვევდა, ახლა კი მის სახელობისთვის ერთის სტიპენდიის შენახვაც არ გინდათ. თქვენ მონდობილი გქონდათ სტიპენდიების დებულება შეგემუშავებინათ, იმის მაგივრად საკითხი აღძარით ძველის საქართლიანის დადგენილების გაუქმების შესახებ.

ხმ. რუსანოვი. თ-დ ჩერქეზიშვილის საზოგადო შეხედულებანი იმდენად ფართო იყო, რომ საჭირო სტიპენდია მოძრავი იყო და არა მარტო ქართველთათვის შექმნილი.

ხმ. ვასილიევი კრებას ურჩევს, სტიპენდია მოძრავი იყოს, მხოლოდ უპირატესობა ქართულ გიმნაზიის მოსწავლეთ მიეცეს.

კამათის შემდეგ საბჭომ ხმის უმეტესობით უარჰყო სასკოლო კომისიის დადგენილება და მიიღო გამგეობის წინადადება.

ქალაქის კონტროლის დებულების გახილვა საბჭომ შემდეგ კრებისთვის გადასდო, რადგანაც საკითხი ფრიად რთულია და საკმარისი დრო აღარ იყო მის განსახილველად.

დიდი დრო წაართვა საბჭოს **სახელოსნო დაწესებულებებში მოსამსახურეთა წესიერ დასვენების** საკანონმდებლო დადგენილებათა პროექტის განხილვამ.

პროექტმა ხმოსნები არ დააკმაყოფილა. საბჭომ ხანგრძლივ კამათის შემდეგ დაადგინა: პროექტი შესასწორებლად დაუბრუნდეს იმავ კომისიას, რომელმაც იგი შეიმუშავა. კომისია ქალაქის გამგეობასთან ერთად საბოლოოდ უნდა შეთანხმდეს სახელოსნო დაწესებულებათა მეპატრონეებთან.

წელს ქედში მოსავალი ნაკლებ იყო დიდი გვალვების გამო: სამი თვის განმავლობაში ქედში ცვარი წვიმისა არ ჩამოვარდნილა. ხალხი თითონაც გაკვირვებულია, რაც მოსავალი მოგვვიდა, რისაგან მოვადაო. წვიმის მაგიერობას ქედში ეწევა კავკასიის მთავრებილიდან განუწყვეტლივ მქროლარი, მომდინარე ნიავი და ხომ მოგეხსენებათ, რომ მარცვლის მასაზდოებელი რამდენადაც ძირს ნიადაგი, დედამიწაა, იმდენადვე ნიავი; ყანას თუ ნიავი არ მოჰხვდება, ნამეტნავად პურის აღების დროს, მარცვალს ვერ გაიკეთებს, აოდავს. პური ქედში მაინც იაფია: 1 ფ.—1 მ. 20 კ., ხოლო ქერი ფუთი 1 მ. ფასობს. ქერს აქ უფრო მეტი გასავალი აქვს, ვიდრე პურსა, რადგან თუქურმიაში ჯარები დგას და იმათ ცხენების საკვებავად აუარებელი ქერი სჭირდებათ. რის გამოც ოთაროვის (მოიჯარადრეა) აგენტები გაფაციცებით დარბიან და იკვეთენ ქერს, სადაც კი შეჰხვდებიან.

წლევანდელი ნაკლები მოსავალი არაფერია შედარებით იმასთანა, რაც ზარალი ქედელებს მოელის მომავალ 1914 წელს თაგვისაგან. თაგვი, როგორცა ვნახე ჩემის თვალით, აუარებელი გაჩენილა ქედში, ხალხი კი გულ-გრილად უკქერის—სიცივე დავდრები გაჰყლეტსო,—ამბობენ, მაგრამ მე ეს არა მჯერა და ამიტომ ურჩიე წამალი გამოეწერათ და უბანუბან მოეფინათ საწამლავი, რამდენად გასჭრის ჩემი დარიგება არ ვიცი, რადგან ყოყმანობენ შიგა და-შიგ, ამბობდნენ საქონლისთვის არ არის კარგიო. საჭიროა, ვისაც ჯერ არს, მიაქციოს ამ გარემოებას ყურადღება თავის დროზე, თორემ რამდენიც ხანი გავა, იმდენად თაგვი გამრავლდება და ჭირთან ბრძოლა გაძნელდება.

ყურადღებობისა და დაუდევრობის ბრალია, რომ ქედელების შორიახლო ქვემო-მაჩხაანელების ყანები მოსპო, მოჭამა მინდვრის თაგვმა და მთელი სოფელი უსაზღვოოდ დასტოვა.

ესევე და ამაზე უარესი ბედი მოელის ქედელებს, თუ თავის დროზე თაგვის მოსასპობად ღონისძიება არ იქმნა მიღებული.

იმედია ქედელები, როგორც კულტურის მოყვარული ხალხი, არ მოერიდებიან ხარჯს თაგვის მოსასპობ წამლის შესაძენად და ადრევე თავდარიგს შეუდგებიან: მოაშორონ მოსისხლე, დაუძინებელი მტერი მომავალი წლის მოსავალს; შიში იმის, ვითომ ოთხფეხ საქონელს რამ ევნოს, სრულიად უსაფუძლოა.

ვაჟა-ფშაველა.

P. S. ერთი რამ არ შეეფერება ქედელების კულტურულ ადამიანობას: ეს გახლავთ ამ სოფლებში სამიკიტნოების გამრავლება, რაც დიდად მავნებელ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს ქედელების ეკონომიურ ცხოვრებისათვის, ეს დუქნები ლოთობას იწვევენ და ლოთობა, რომელ კვამაყოფელ ადამიანს მოეწონება. მოეწონება კი არა, ეკვიანი ადამიანი სალოთოოდ დუქანში არ ივლის, რომ მერე დანახარჯ ნისიაში ურმით პური მიართვას მედუქნეს. ეს კი ხშირადა ხდება და ძალიან სამწუხაროც არის.

ვ. ფ.

---

† ანტონ ფურცელაძე

(ნეკროლოგი)

მოგვვიდა სამწუხარო ამბავი ანტონ ნიკოლოზის ძის ფურცელაძის გარდაცვალებისა თავის სოფელ არბოში, ქართლს...

ანტონი უკვე ხანში შესული იყო, 74 წელს მიღწეული, და თუმცა ჯერ კიდევ მოუძლურება არ ეტყობოდა, ჭარმაგად იყო, გონება ნათელი ჰქონდა, მრავალგვარ სნეულებას ჯანისას მხნედ ებრძოდა, მაინც, სჩანს, ბოლოს ვეღარ შეუძლო მისმა მაგარმა აგებულებამ ჯან-გატეხილობას და სიკვდილმა წაგვართვა ეს მოწამე და მომწრე ჩვენის მწერლობისა და კულტურის აღორძინების დაწყებისა, იმ ხანისა, როცა ის-ის იყო იწყებოდა რიერაი ამ აღორძინებისა ახალ პირობათა შორის, რუსეთის მფლობელობის დამკვიდრების შემდეგ.

ანტონი დაიბადა 1838 წელს. განათლება კადეტთა კორპუსში მიიღო რუსეთს და რამდენადაც გამიგონია, კურსი იქ არ დაუსრულებია. ახალგაზდამ დაიწყო სამსახური ტფილისში და გაერია იმ ახალგაზრდებში, რომელნიც სცდილობდნენ კვლავ აეყოლებინათ მეტის-მეტად ჩაფერფლილი ცოცხალი ქართველთა ოდესმე ძლიერ და სახელოვან კულტურისა.

ახალგაზრდობაშივე ანტონს ვხედავთ მოწინავე ახალგაზრდათა შორის. ანტონი გვერდში ამოუდგა ჟურნალ „ცისკრის“ თანამშრომლებს და დაუღალავად მუშაობდა მწერლობის ასპარეზზე. თან ანტონი სცდილობდა თავის საკუთარ განვითარებისათვისაც, ბევრს სწავლობდა წიგნების კითხვითა, მოწინავეთა ჯგუფში მსჯელობითა და კამათითა. მის კალამს ეკუთვნის მრავალი საპუბლიცისტო წერილებს გარდა, არა-მცირედი რიცხვ საბელეტრისტო ნაწერებისაცა, რომელიც ცალკე წიგნებათაც იბეჭდებოდა და მოთავსებული იყო ჟურნალ „ცისკარსა“ და „მნათობშიაც“. მის სამსჯელობო წერილთა შორის აღსანიშნავია მისი „ჩვენი ჭკუის ძალა“, „ხმალი თუ ინდუსტრია“ და სხვა. აღსანიშნად აგრედვე დიდი საისტორიო გამოკვლევა“; ბრძოლა საქართველოს მოსპობისათვის“. მხატვრულ ნაწერებში უნდა აღინიშნოს „ძაცი ხვიტაა“, „ვაი მართალია“, „ჩვენებური საქმის ბოლო“, ტრაგედია „დიდი მოურავი“ ანუ გიორგი საააკაძე, „ავაზაკნი“, პოემა „ბაგრატიონთ ქება“, დრამა „ოვდითი“ და სხვ.

ორმოციოდე წლის წინად, ანტონმა დაიწყო სამსახური თავი სახელმწიფო ქონებათა გამგეობაში, საცა იურისკონსულტის თანაშემწედ იყო და კერძო ვექილობას სწევდა. ის იქიდან საადგილ-მამულო ბანკში იქმნა არჩეული დამფასებლად, ხოლო შემდეგ დირექტორად და ბოლოს ილია ჭავჭავაძის სამსახურიდან გადადგომის დროს არჩეულ იქმნა ამავე ბანკის გამგეობის თავმჯდომარედ.

ამ თანამდებობას ანტონმა დაიანება თავი ამ ხუთიოდე წლის წინად და სცხოვრობდა თავის სოფელში.

ბოლოს დრომდე კალამი ხელიდან არ გაუგდია და ჯერ ისევ შარშან დაბეჭდა მეორედ თავისი ახალი ცნობანიც შეკრებული საისტორიო გამოკვლევა „ბრძოლა საქართველოს მოსპობისათვის მე-17 საუკუნეში“.

განსვენებული დიდის ხნის განმავლობაში დაახლოებული მეგობარი იყო ქართველთ ისეთის მოღვაწეებისა და მწერლებისა, როგორხიც იყვნენ: დამ. ბაქრაძე, ილია ჭავჭავაძე, ი. გოგებაშვილი, ნ. ცხვედ.ძე და სხვ.

ჩვენი მწერლობა, ჩვენი ახლად ფეხ-ადგმული კულტურა ამ მოღვაწეებთან ერთად ვერ დაივიწყებს ანტონ ფურცელაძესაც, რომელიც თავის შესაფერს ადგილს დაიკერს ჩვენის ლიტერატურისა და საზოგადოებრიობის ისტორიაში.

საუკუნოდ იყოს ხსენება მისი.

გრ. ყიფშიძე.

პიდევ კ. ფოცხვერაშვილის კონცერტის გამო

20 და 21 ოქტომბერს ქუთაისში გამართულმა კ. ფოცხვერაშვილის კონცერტმა დიდად ასიამოვნა დამსწრე საზოგადოება და გვაჩვენა გამართველის დიდი ენერგია და უეჭველი ნიჭი. არ გამოვუდგები კ. ფოცხვერაშვილის მუსიკალურ ნაწარმოებთა დაფასებას, რადგან ამის შესახებ მრავალი დაიწერა. ვიტყვი მხლოდ, რომ ჩვენს ეროვნულ სულსა და გულს ისე ვერავინ გაიგებს, რაც უნდა დიდი ხელოვანი და ნიჭის პატრონი იყოს, როგორც თვით ჩვენი ერის შვილი და მისსავე წიაღში აღზრდილი. ეს, სხვათა შორის, კ. ფოცხვერაშვილის კონცერტმაც დაგვიმტკიცა. ამ მცირე წერილში მინდა მივაქციო მკითხველის ყურადღება სხვა მხარეს, ე. ი. იმას, თუ რა შეუძლიან სიყვარულსა და ენერგიას. ამ მხრივ უფრო დას ფასებელია კ. ფოცხვერაშვილი და მომავლისათვის დიდ იმედს გვისახავს გულში. მას გარემოება მაინცა და მაინც ხელს არ უწყობდა პატარაობიდგანვე განვითარებია თავისი მუსიკალური ნიჭი, მაგრამ დიდი ენერგიის წყალობით, რაც ასე ძლიერ გვაკლია ქართველებს, მან გადალახა ყოველივე დაბრკოლება და თვითონ გაიკაფა გზა. ურიგო არ იქნება გავიცნოთ, თუ რა გარემოებაში და როგორ ვითარდებოდა კ. ფოცხვერაშვილის ნიჭი. ეს გარემოება მინდა გავაცნო მკითხველს იმდენად, რამდენადაც იგი ვიცი, როგორც მისმა მასწავლებლად ნამყოფმა.

კ. ფოცხვერაშვილი სოფლის ერთი ხელმოკლე ღვდლის შვილია. პირველად იგი სწავლობდა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში. იმ დროს იქ გალობას ვასწავლიდი. კ. ფოცხვერაშვილს თავითგან გალობა თითქოს სრულიად არ აინტერესებდა და ყურს არ უგდებდა. ამიტომ ჩვენს კოტეს ხშირად ორიანებსაც ვუსვამდი ხოლმე. (სასულ. სასწავლებლებში გალობა სავალდებულოა და ნიშნებს ისე უსვამენ ამაშიაც, როგორც სხვა საგნებში). ასე გასტანა თითქმის მეოთხე კლასამდის. მეოთხე კლასში რომ გადავიდა, მოვიდა ერთხელ ჩემთან და მთხოვა—სასწავლებლის ხოროში მიმეყოლ იგი. ჩემთის ეს მოულოდნელი იყო და გაკვირვებულმა სიცილით ვუთხარი: „ბიკო, და აკი შენ გალობა არ გაინტერესებს მკითქი!“ არაო,—მითხრა მან,—ეხლა როგორღაც შემიყვარდა და მინდა ვისწავლოო. მეც მოვუწონე, წავაქეზე და ვუთხარი: თუ მართლა სწავლა გსურს და არა ტყუილად ხოროში სათვალოდ დგომა, იარე მეთქი. უნდა ვსთქვა (არა თავის ქებით), რომ იმ დროს სასწავლებლის ხორო მართლა რიგიანად მყავდა დაყენებული და შეიძლება ამანაც იქონია გავლენა. დაიწყო სიარული და მართლა ძალიან ერთგულად მოჰკიდა ხელი, ასე რომ ერთიორი თვის შემდეგ უკვე წინ უსწრებდა იმაზე ადრე შემოსულებსა და თავისს პარტიაში თითქმის მეთაურობდა,

გაათავა სასულიერო სასწავლებელი და გადავიდა სემინარიში. იქაც მე ვასწავლიდი გალობას და მუსიკის ელემენტარულ თეორიასა და ჰარმონიას. ამან კიდევ უფრო დაინტერესა ფოცხვერაშვილი და მთხოვა მეჩვენებინა მისთვის რიგიანი სახელმძღვანელონი, რომელნიც შეიძინა და დაიწყო შესწავლა. რამოდენიმე ხანს იქით, არქიერის ხორო ჩამაბარეს და, რადგან ამის გამო აღარ შემეძლო სასწავლებლის ხოროს ლოტბარობაც, ამ უკანასკნელის ლოტბარობა ფოცხვერაშვილს ჩავაბარე, ასე რომ სემინარიაში სწავლობდა და სას. სასწავლებლის ხოროს მმართველობდა. ეს იყო მისი პირველი ლოტბარობა და იმ თავითვე გამოიჩინა ლოტბარობის ნიჭი, ისე რომ უჩემობა ბევრად არ დასტყობია ხოროს. ერთი-ორი წლის შემდეგ სემინარიის ხოროს ლოტბარის ადგილი დაიცალა და საჭირო იყო იქაც ვისმეს არჩევა. სემინარიაში ჩვეულებადაა საზოგადოდ მიღებული, რომ ხოროს ლოტბარობს მოწაფე და არა მასწავლებელი. მე წარვუდგინე სემინაარიის რექტორს კ. ფოცხვერაშვილი, მაგრამ რექტორმა, არ ვიცი რატომ, ჩემ წარდგენილებს რაღაც ეჭვით შეხედა და ეს ადგილი მოინდომა რუსეთიდგან ახლად გადმოსული რუსი მოწაფისათვის. მე წინააღმდეგობა არ გავუწიე და ამგვარად ჩაბარა ხოროს იმ მოწაფეს, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ იძულებული გახდა თვითონ გადაეყენებინა ლოტბარობისაგან, რადგან იმ მოწაფემ სულ დომხალივით აურია და ვერ დააწყო გალობა. მაშინ მითხრა რექტორმა: მგონი სჯობდა შენი რჩევა დამეჯერებინა და მოდი ვნახოთ: ფოცხვერაშვილი შესძლებს თუ ვერა ხოროს მართვასო. ჩააყენა კიდეც და ამანაც ხოროო მშვენიერად დააყენა. ამის შემდეგ იგი ბოლომდის დარჩა იმ ხოროს ლოტბარად. ფოცხვერაშვილი ისე გატაცებული იყო მუსიკითა და მისი თეორიით, რომ მუდამ ნოტებსა და თეორიის წიგნებს ჩაჰკირკიტებდა. მისი ამხანაგები ხშირად მეტყოდენ ხოლმე: „კოტეს ამ ნოტების მეტი აღარაფერი ახსოვსო, გაკვეთილებს დროსაც კი თავი ჩაღუნული აქვს, პარტის ქვეშ ჩასჩერებია და ჩუმად ხელს იქნევსო, ე. ი. ან რამეს სთხზავს და ან რაიმე ნოტები უკავია ქვეშ მალულად და საზომს ანგარიშობსო. მაგრამ განსაკვირველი ეს არის, რომ სხვა გაკვეთილებსაც კარგად ასწრებსო“.

გაათავა სემინარია და თუმცა ნიჭიერი მხარე ხელს არ უწყობდა, მაინც წავიდა უნივერსიტეტში და იქ თან მუსიკის სპეციალურად შესწავლას შეუდგა. იურიევის უნივერსიტეტში სტუდენტათ იყო და პეტერბურგში მუსიკას სწავლობდა! თავისი დაუღალავი ენერიის წყალობით ნივთიერი საშუალებაც იშოვა, უნივერსიტეტიც გათავა და მუსიკალური ნიჭიც განავითარა ისე, როგორც ვხედავთ დღეს.

აი, რას ნიშნავს ენერგია, თორემ ჩემს ხელში მუსიკის ნიჭით დაჯილდოებულს ბევრს მოწაფეს გაუვლია, მრავალი მათგანი დღეს ზოგი გალობის მასწავლებლად არის, ზოგი ლოტბარად და ზოგიც ისე გალობის მცოდნე, მაგრამ ასე სპეციალურად მუსიკა არავის შეუსწავლია, თუმცა მრავალი მათგანი მუსიკის ნიჭით ფოცხვერაშვილს არ ჩამოუვარდებოდა. ვინ იცის რამდენი ნიჭი იკარგება უყურადღებობით და უპატრონობით, მიტომ რომ ჩვენში მუსიკის სწავლა არ არის გავრცელებული და მთელს დასავლეთ საქართველოში ერთი სამუსიკო სკოლა არ მოიპოვება და არა თუ სასწავლებელი, რიგიან მასწავლებელსაც ვერ იშოვის კაცი. აი საით უნდა მიექცია ყურადღება ფილარმონიულ საზოგადოებას, თუ კი სურდა რაიმე მართლა თვალსაჩინო ნაყოფი მოეტანა ჩვენი ქვეყნისათვის, თორემ ტფილისში უძისოდაც მრავალია სამუსიკო სასწავლებელი და მუსიკაც საკმაოდ გავრცელებული.

20 და 21 ოქტომბრის კონცერტმა დამსწრე საზოგადოება ხომ ძალიან ასიამოვნა, მაგრამ ჩემი სიამოვნება კიდევ უფრო მეტი იყო....

კ. მაღრაძე.

საქართველოს ახალი ეგზარხოსი

სასულიერო სფერაში დიდ მითქმა-მოთქმას იწვევს საქართველოს ეგზარხოსად ეპისკოპოს ალექსის დანიშვნა. სკოლის ამხანაგები ეპ. ალექსისა განცვიფრებაში მოდიან მისი კარიერით. ისინი იგონებენ, რომ ეპ. ალექსი სასულიერო სასწავლებელში არ ირჩეოდა არც ნიჭით და არც ბეჯითობით. სემენარიაში სწავლის დროს 6 წლის ნაცვლად რვა წელს დაჰყო, სემენარიაში ეპ. ალექსი დოლინის სასულიერო სასწავლებლიდან გადავიდა 1868 წ. როდესაც სასულიერო სასწავლებლის რეფორმა მოხდა ალექსი მოლჩანოვი მეორე კლასში იყო. საუკეთესო მოსწავლენი გადაიყვანეს მეოთხე კლასში; ცუდად მოსწავლენი კი მესამე კლასში; უკანასკნელთა რიცხვში იყო ეპ. ალექსი. მეხუთე კლასში ეპ. ალექსი ორ წელიწადს იჯდა; 1876 წ. დაასრულა სემინარია, მაგრამ სახაზინო ხარჯით არ იქნა გაგზავნილი აკადემიაში, რადგანაც იქ იგზავნებოდნენ საუკეთესო მოსწავლენი. სემინარიის გათავებისას ეპ. ალექსი კუხარსკის საერობო სკოლაში მასწავლებლობდა.

როდესაც ეპ. ალექსი მღვდლობაში დაქვრივდა. აკადემიაში შევიდა, დაქვრივებულ მღვდლებს სწავლის დროს დიდის შეღავათით ეპყრობიან ხოლმე.

სემენარიაში მოლჩანოვმა თავი იჩინა ვიოლონის დაკვრით; იქ რამდენსამე ხანს სემინარიის ორკესტრს ჰლოტბარობდა. („დენი“)

ნ. ა. მაკლაკოვის სიტყვა

შინაგან საქმეთა მინისტრმა მაკლაკოვმა ბეჭდვითი სიტყვის პროექტის განხილვის დროს მინისტრთა საბჭოში შემდეგი სიტყვა წარმოსთქვა:

„დღევანდელ სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში ბეჭდვითი სიტყვას დიადი მნიშვნელობა აქვს; მაგრამ ჩვენდა საუბედუროდ მისი გავლენა ხშირად კეთილ ზნიანობით არ განისაზღვრება: თუ ერთის მხრივ პრესას ხალხზე კეთილი გავლენა აქვს, მეორე მხრივ იგი დიდ ვნებას აყენებს სახელმწიფოს, მცხოვრებლებში აზრთა რყევას იწვევს, ხშირად ჭრყვნის და შხამავს კიდეც ხალხის სულსა და სინიდისს. სკოლა და პრესა, ეს ორი ძლიერი იარაღია, რომელიც ანვითარებს ადამიანის გონებას და ზნეობას. თუ კი პრესის გავლენა და მნიშვნელობა ასეთია, რასაკვირველია, მთავრობა გულგრილად ვერ შეეხედავს, თუ საით მიიმართება ეს ძალა, რა ამოძრავებს და რა ამოქმედებს მას და რა შედეგი მოსდევს ამიტომაც ყოველი კულტურულსანი სახელმწიფო, თუნდაც იგი ფართოდ აღიარებდეს ბეჭდვითი სიტყვის თავისუფლების პრინციპს, პრესას თვის გავლენის გარეშე არა სტოვებს და მას რაოდენადმე ჰზღუდავს. პრესის შეზღუდვის ღონისძიებანი სხვა და სხვა არის, მაგრამ მათი საფუძველი კი ერთი და იგივეა. სახელმწიფოს, თუ კი იგი აღმოცენებულია ზნეობრივ და უფლებრივ საფუძველზე, არ შეუძლიან ხელი არ შეუშალოს იმ გვარ პრესის გავრცელებას, რასაც ხალხი ზნეობრივ დაცემამდე მიჰყავს. აი ამ მოსაზრების იქნებოდა ჩვენი კანონმდებლობაც ბეჭდვითი სიტყვის საკითხში, მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენმა კანონმდებლობამ საბოლოოდ ვერ მოაწესრიგა ბეჭდვითი სიტყვის საქმე. სწორედ ეს გვაიძულებს, რაც შეიძლებმ მალე შევქმნათ მტკიცე კანონი, რომელიც ერთნაირად აუცილებელია როგორც სახელმწიფოსთვის, აგრედვე საზოგადოებისთვისაც. პრესის მოქმედება ჩვენს სამშობლოში 1905 წლიდან უარყოფითი თვისებებით დახასიათდება: ეს აშკარად სჩანს როგორც ბელეტრისტულ ნაწარმოებებში, ისევე დროებითი გამოცემებშიაც. დროებითი გამოცემანი ებრაელთა ხელშია; პრესა საზოგადოების და სახელმწიფო წესწყობილების წინააღმდეგ არის მიმართული. მუშათა გაზეთები აშკარად ჰქადაგებენ სოციალისტურ იდეებს, მუშათა ბნელ მასაში იწვევენ უზრუნველყოფილ კლასთადმი სიმძულვარეს. მემარჯვენეთა გაზეთმაც კი, გარდა ორიოდე ხეირიან გამოცემისა, შეითვისა ქუჩურ გაზეთების თვისებანი: არასაკადრისი ღონისძიებით ებრძვიან მთავრობის იმ წარმომადგენლებს, რომელნიც მათ სასურველად არ მიაჩნიათ. გარდა ამისა, ფრიად არიან გავრცელებულნი პორნოგრაფიული ნაწარმოებნი.

ერთის სიტყვით, ჩვენი პრესის სურათი ფრიად დამაღონებელია. სენსაცია, ჭორი, ცილისწამება, მიკერძოებითი კრიტიკა მთავრობის მოქმედებისა,—აი რა შეაქვს პრესას ყოველ დღე მილიონ ადამიანთა გონებაში. ამ ატმოსფერაში საზოგადოებრივი უკმაყოფილება თან და თან ღრმავდება, სახელმწიფოს მტერთა რიცხვი მრავლდება. პრესა იმის მაგივრად, რომ მცხოვრებთა განათლების და ზნეობრივ ამაღლების საქმეს ემსახურებოდეს, ხელს უწყობს მათ გონების დაბნელებას და წარყვნას. ადმინისტრაციის მოქმედებაც ბეჭდვითი სიტყვის საქმეში არ შეიძლება ნორმალურ მდგომარეობად ჩაითვალოს. ბეჭდვითი სიტყვის პროექტს მიზნად აქვს შეჰქმნას ისეთი კანონი, რომელიც ღირსეულად გაუმკლავდება პრესის ბოროტმოქმედებას და ამით დაიცვას სახელმწიფოს ინტერესები.

საუცხოვო ხალი

ს. ზემოხოდაშენში (თელავს მახლრა) თებრო გელდიაშვილსა ეს ოთახი წელიწადია ჰქსოვს საუცხოვო ვეებართელა ხალს, რომელზედაც დასურათხატებულია თამარ-დედოფალი, ფოტოგრაფიულ სურათების ნამდვილ მსგავსებისა; მეტის მეტად მხატვრულ გემოვნებით შეხამებული ფერადი ნაქსოვნით, სამეფო სამკაულში გამოწყობილი პირწავარდნილ თამარ-დედოფალს წარმოადგენს, თითქოს ცოცხალი სურათი დაუდგავთო. თამარ-მეფეს გარეშემო მშვენიერი ნაზი ყვავილების არშია არტყია, რომლის თვითეული ადგილი ასევე ხელოვნურად არის შეხამებული.

ხალი სიგრძით 6 არშინია, სიგანით 2 არ. და 11 გოჯი. თვით თამარ-მეფის სურათი სიგრძით 2¼ არშინია სიგანით 1 არ. 9 გოჯით. ქ-ნი გელდიაშვილისა ამ ხალზე 4 წელიწადია მუშაობს, დღე-მი ერთ გოჯს ასწრობდა. ხალის დამთავრებას ბევრი აღარ უკლია. საყურადღებო-კიდევ ისაა, რომ ხალისათვის მთელ მასალას: მატყლს, ძაფს და სხვა თვითონ ამზადებს და თვითვე ჰღებავს უხუნო სამღებრით. სურათი თვითონვე გადაუღია უჯრებიან ქაღალდზე და ხალზე ისე მოუქსოვია. ხალის ვეებართელა ქარგი თავის გლეხურ ოჯაში აქვს მოწყობილი და აქვე მუშაობს.

ამ საუცხოვო ხალს ყველა მნახველი განცვიფრებაში მოჰყავს, მისი სიმშვენიერე ადგილობრივ საზოგადებაში უკვე ცნობილია და ვისაც-კი ზემოხოდაშენში უხდება ყოფნა, ყველა თავის მოვალეობად სთვლის ხალის დათვალიერებას, ზოგნი თელავიდამაც მიდიან;

დიდად სასურველია ეს ძვირფასი განძი შეიძინოს ჩვენმა ეთნოგრაფიულმა საზოგადოებამ. დარწმუნებული ვარ, პირველად რომ ნახონ ასეც მოიქცეოდნენ, თერემ შესაძლებელია ვინმე უცხოელმა ფული დაახარბოს და ამ იშვიათმა ხალმა სხვა მუზეუმი ან კერძო სახლი დაამშვენოს.

დავიწყებული.

რუსეთი

პეტერბურგი. გაზეთი „როსია“ მარკოვ მეორის სიტყვის თაობაზე სწერს: „ამ ბოლო ხანს გაზეთებში დიდ ყურადღებას აქცევდნენ მთავრობისა და სათათბიროს ურთიერთობას, ხლა, როდესაც საქმის მოთავემ სათათბიროს კათედრიდან ბოდიში მოიხადა, საქმე და დავა დასრულებულად უნდა ვაღიაროთ. მხოლოდ იმედს გამოვთქვამთ, რომ ამ გვარი უთანხმოებანი აღარ გამეორდეს სათათბიროსა და მთავრობის შორის“.

პიერ ლოტი და ბულგარელები

როგორც გაზეთებიდან ვიცით, საფრანგეთის მწერალმა პიერ ლოტმა მკაცრად გაილაშქრა საერთოდ მოკავშირეთა და კერძოდ ბულგარელების ჯარის-კაცთა წინააღმდეგ ოსმალეთის ტყვეების მიმართ უდიერ მოპყრობის გამო. მწერალი ერთმა ბულგარელმა ოფიცერმა დუელში გაბოიწვია. პიერ ლოტს მრავალი წერილი მოსდის თურმე თურქ და ფრანგ მეგობართაგან, რომელნიც სთხოვენ, ნება მოგვეც შენ მაგიერ გავიდეთ დუელშიო. ამის საპასუხოდ მწერალს გაზეთ „ფიგარო“-ში წერილი მოუთავსებია, სადაც, სხვათა შორის, სწერს: „ვამაყობ ჩემის საქციელით, მაგრამ თავიდანვე ვეტვიანობდი, რომ ეს საქციელი ერთ მშვენიერ საღამოს ან დანის დარტყმევასა ან ბრაუნინგის ტყვიას მოიტანდა. მაგრამ მივიღე სრულიად მოულოდნელი რამ: წერილი დუელში გამოწვევით ვიღაც უმნიშვნელო ოფიცრისაგან, რომელიც იმდენად არა საკადრისი კალოთია დაწერილი, რომ თავს არ შევიწუხებდი ამ წერილის წაკითხვით და ნაგვის კალათში უკრავდი თავს, რომ გაზეთებს ხმები არ გაევრცელებინათ, წერილის ავტორი ბულგარეთის ჯარის კაცთა დელეგატიაო. ვერ დავიჯერე, რომ ოფიცერთა ჯგუფი, მიუხედავად იმისა, რომელ ნაციასაც იგი არ უნდა ეკუთვნოდეს, შეიძლებოდა ისე დაებრავებინა გულის წყრომას, რომ ასეთი წარმომადგენელი აერჩია. მართლაც გამოირკვა, რომ არა ვცდებოდი. ლოტი აცხადებს, არ მივიღებ წერილში აღნიშნულ სეკუნდანტებსაო. ამ ვაუბატონთ, რასაკვირველია, შეუძლიანთ მომკლან; მე უიარაღოდ დავიარები და ამის

შესრულება ძნელი არ არის. უკვე რამოდენიმე უსახელო წერილი მივიღე, რომელნიც მეტად უწმაწურის კილოთია დაწერილი და რომლის ავტორნიც სიკეთილით მემუქრებიანო. დასასრულ ლოტი მიმართავს მეგობრებს, რომელთაც მის მაგიერ ბრძოლის სურვილი განაცხადეს: „მე ვემუდარები მათ, ნუ იზამენ ამას, მათი გამოსვლა ჩემთვის შეურაცყოფელია და სასოწარკვეთილამდე მიმიყვანს. მართალია წერილის ავტორი ღირსია გაკვეთილისა, მაგრამ, ვგონებ, საუკეთესო და უფრო თვალსაჩინო გაკვეთილი მისთვის ის იქნება, რომ პასუხის ღირსი არ გავხადოთ.

კადნიერება თუ პედაგოგიური სიგლეჯე?

პასუხად ბ. კორდელს

(შემდეგი *)

ბ-ნი კორდელი წერილის დასაწყისშივე აღნიშნავს რა სამინისტროს მიერ ნების დართვას „მეთოდიურ ქრისტომატიისას“ „ინოროდცებისას“ *) სკოლებში სახმარებლად, განაგრძობს: „უკანასკნელ ხანებში იმდენად გაიზარდა გარუსების ტენდენცია, რომ ძალიან კარგად ვიცით (ვითომ?), თუ როგორი სახელმძღვანელოები იქნება ნება დართული სამინისტროს მხრივ „ინოროდცების“ სკოლებში სახმარებლად. **ეს წარწერა საკმარისია ჩვენთვის** (ოღონდაც მარტო თქვენთვის!), **რომ გარკვეული წარმოდგენა ვიქონიოთ წიგნის შინაარსის შესახებ**“ და სხვ. (ხაზები ყველგან ჩვენია. ზ. ჯ.) როგორ მოგწონთ, მკითხველო, ეს კატეგორიული მტკიცება ბ-ნი კორდელისა? მართლა საკმაო საბუთია ესეთი წარწერა წიგნის უვარგისობისა? მაშ თუ ეგრეა, გოგებაშვილის „რუსსკოე სლოვო“ სულაც არ ვარგებულა, რადგან განათლების სამინისტროსაგანაც არის მოწონებული და **სინოდისაგანაც**. მაგრამ საბედნიეროდ ეს ასე არ არის, ასე გამოდის მხოლოდ ბ-ნ კორდელის აკვიატებული აზრით. ყველამ იცის, გარდა ბ-ნი კორდელისა, რომ სკოლებში სახმარებელი სახელმძღვანელო წიგნები უეჭველად უნდა ნება-დართული იყოს განათლების სამინისტროსაგან. დღეს-დღეობით ასეა. მასწავლებელს შეუძლიან ამოარჩიოს მხოლოდ **ნება-დართულ** სახელმძღვანელოებიდან, რომელიც ბოუწოხება. და თუ სამინისტროს ზოგიერთ ნებართვაში ჩამატებულია სიტყვა „ინოროდცები“ ეს იმას არ ნიშნავს, რასაც გულისხმობს ბ-ნი კორდელი. საქმე ის არის, რომ არარუს მოწაფეთათვის, ანუ როგორც მათ რუსები ეძახიან—„ინოროდცებისათვის“ სახმარებელ სახელმძღვანელოებში სიტყვებზედ ნაჩვენებია ხმის ასამაღლებელი ნიშნები, რადგან არა-რუსთ კარგა ხანს ეძნელებათ რუსული სიტყვის სისწორით გამოთქმა. რუსის ბავშვისათვის ეს ნიშანი, რასაკვირველია, მეტია. გარდა ამისა, არა-რუსთათვის საჭიროა ბევრი ისეთი სიტყვების განმარტება, რომელიც რუს ოწაფეთათვის ზედმეტია. ესევე ითქმის კითხვების დასმაზედ და სხვ. სახელმძღიანელოს ასეთ შემუშავებას სამინისტრო საჭიროდ სცნობს მხოლოდ არა-რუსთათვის, თორემ სხვა რამ მიზეზი რომ იყოს, ძალას ვინ ატანს ჩვენებურ მასწავლებელს, უეჭველად იმ სახელმძღვანელოებიდან აირჩიე, რომელიც არა-რუსთათვის არის ნება-დართული. განა არ შეუძლიან მიიღოს ისეთი სახელმძღვანელო, რომელითაც შიდა რუსეთში, სადმე მოსკოვის ან ტამბოვის გუბერნიაში ასწავლიან. დამშლელი არავინ იქნება, აირიქით შეიძლება ხელიც შეუწყონ. მამასადამე, წარწერა „ინოროდცებისთვის“ სრულიად არ არის დამახასიათებელი წიგნის შინაგანი ღირებულებისა, როგორც ესა ჰგონია ბ-ნ კორდელს. მაგრამ სჩანს, ეკვი შეჰპარვია თავის ასეთ „საბუთში“ თვით კორდელისავე, რომ ამბობს: „უმჯობესია გადავათვალიეროთ თვით სახელმძღვანელოვო“. მაგრამ ოეცენზენტს რომ დაესვა აქ წერტილი და შინაარსზედ აღარ ჩამოეგდო ლაპარაკი, ემჯობინებოდა, რადგან შემდეგ უფრო და უფრო ეფლობა.

უპირველეს ყოვლისა ბ-ნი კორდელი გვიწუნებს მეთოდს წიგნისას; იგი ბრძანებს: „ის მეთოდი, რომელიც გატარებულია სახელმძღვანელოში, სრულიად შეუფერებელია „ინოროდცების“ ბავშვებისათვის. პირველი მოთხრობები ეხება სკოლასა და ოჯახს, მაგრამ ამ მოთხრობებში **ერთი არ ურევია ისეთი, რომელიც გასაგებია იყოს „ინოროდეც“ მოწაფეთათვის, სრულიად უცხოა** და არავითარი დამოკიდებულება არა აქვს მის ოჯახთან, მისი ხალხის ცხოვრებასთან, მის ეროვნებასთან. მოთხრობებში აღწერილია რუსის ოჯახი, მისი ყოფა-ცხოვრება, რუსული ზნე-ჩვეულებანი, ერთი სიტყვით, ყველა ის, რაც **„ინოროდეცი“ მოწაფეები ვერავითარ საღ სულიერ განცდას ვერ მოიპოვებენ**, განსაკუთრებით იმ ჰასაკში, რომლისათვისაც განზრახულია სახელმძღვანელო“.

მეთოდი შეუფერებელიაო, ბრძანებს ბ-ნი კორდელი და არ განმარტავს, რის თქმა უნდოდა ამით. მეთოდი, რომელიც შეიძლება (და საჭიროც არის) გატარებულ იქმნას სახელმძღვანელოში, მეტად რთულია, როგორც ეხლა დავინახავთ, და ამიტომ მარტო იმის თქმა, რომ მეთოდი შეუფერებელიაო, ცარიელი ფრაზაა და არაფერს ამტკიცებს. ბ. კორდელს რომ ჰქონოდა ჭეშმარიტი წარმოდგენა საზოგადოდ მეთოდზე დაიხახავდა, რომ ჩვენს წიგნში გატარებული მეთოდი გამოიხატება სხვათა შორის შემდეგში:

1. მის გეგმაში.

2. მასალის ხასიათში: წიგნის შინაარსი უნდა დასტრიალებდეს შეძლებისა დაგვარად ერთ დედა აზრს.

3. ამ მასალის ბავშვებისათვის გადასაცემად შემზადებაში, ე. ი. ძნელ გასაგებ სიტყვა-ფრაზების ახსნაში, კითხვების შერჩევა—დასმაში, მათ ხასიათში, დედა-აზრის გამოყვანაში, საწერ და საზეპირო სავარჯიშოებში, მოთხრობის მიერ გამოწვეულ კითხვების შესახებ საუბარში. ამ უკანასკნელს დიდი აღმზრდელობითი მნიშვნელობა აქვს სწავლაში, რადგან სწორედ ამ დროს ეძლევა მასწავლებელს შემთხვევა შეჰქმნას კლასში მოწაფეთა სასურველი სულიერი განცდა, აღამაძრავოს ტვინი, დაეხმაროს საკუთარ შეხედულობის შემუშავებაში (რასაკვირველია, ჰასაკის მიხედვით) ამა თუ იმ ცხოვრების მოვლენაზე, ჩაეწვითოს „გადასაგვარებელი საწამლავი“ კი არა, არამედ სულის ამამაღლებელი და გამასპეტაკებელი ნექტარი და სხვა-და-სხვა. თავისთავად ცხადია, რომ რამდენადაც წიგნში შეტანილი მასალა ხელს უწყობს ასეთ საუბრებს (და რომ ეს ასეა ჩვენს წიგნში, ამას დაინახავს ყველა, ვინც წინადვე აკვიატებულ აზრით არ იქნება შეპყრობილი, ან განგებ არ დახუჭავს თვალებს), მით ძვირფასია და სანატრელი ასეთი სახელმძღვანელო, ხოლოდ არა, რასაკვირველია, ვოსტორგოვებისათვის. მეთოდის ყველა ზემოდ აღნიშნულ მხარეების დასაბუთება ჩვენი სახელმძღვანელოდან ამოკრეფილ მაგალითებით ძალიან გააგრძელებდა ამ წერილს, მით უმეტეს, რომ სათქმელი კიდევ ბევრია. ამიტომ ჩვენ შევჩერდებით მხოლოდ წიგნის გეგმაზედ, როგორც მის სახის ზოგად გამოხატულებაზე, და შემდეგ დაწვრილებით შევჩერდებით პირველ ორ განყოფილებაში მოთავსებულ მასალაზე, რადგან ეს მასალა ძალზე არ მოსწონს ბ. კორდელს. დაე მაშინ თვით მკითხველმა განსაჯოს, რამდენად ანტიპედაგოგიური და ანტიქართულია ჩვენი ნაშრომი.

გეგმას წიგნისას დიდი ხანშენელობა აქვს მასწავლებლისათვის. უგეგმო წიგნში მასწავლებელი, ძეტადრე ახალგაზდა, გაძოუცდელი, ისე გრძნობს თავს, როგორც ტყეში. როგორ ააშენოს სახლი, თვითდახელოვნებულმა ხუროთმოძღვარმა, თუ ძთელი მასალა: ქვა, აგური, ხე-ტყე, რკინა, დუღაბი, კარი, ფანჯარა და სხ. ერთმანეთშია არეული? მასწავლებელს ისედაც დიდი შრომა აწევს კისერზე და ამ შრომის დამძიმება თუნდაც უგეგმო სახელმძღვანელით ხომ უსამართლობა იქნება. გარკვეული გეგმა წიგნისა ბევრად უადვილებს მასწავლებლის საქმეს: მან კარგად იცის, რომელ ნაწილს წიგნისას როდის მიმართოს, როდის რა მიაწოდოს მოწაფეს. მთელი წლის კურსი, გაკვლილი, თუ გასავლელი, ძუდამ თვალ წინ აქვს.

აი გეგმა ჩვენი წიგნისა:

I განყოფილება—სასწავლებელში. II განყ.—ოჯახში. III განყ.—ადამიანთა შორის; ეს განყოფილება შუსდგება შემდეგის ნაწილებისაგან: 1) ბრძოლა არსებობისათვის (Въ трудахъ, заботахъ и невзгодахъ); 2) თავისუფლება და მონობა (Свобода и неволя); 3) სიყვარული მოყვასისადმი (Жизнъ не для себя только); 4) სამშობლო. IV განყ.—სხვა და სხვა თემაზე. V განყ.—წელიწადის დრონი: შემოდგომა, ზამთარი, გაზაფხული და ზაფხული. VI განყ.—ლიტერატურული განყოფილება.

როგორც ამ გეგმიდან სჩანს „მეთოდიურ ქრისტომატიის“ მეორე ნაწილშიაც პირველი ადგილი დავუთმეთ მასალას შესახებ **სკოლისა და ოჯახისა**, რადგან, როგორც წინასიტყვაობაში ვამბობთ, სკოლის და ოჯახის გავლენა ბავშვზე ამ ჰასაკში ჯერ კიდევ ძლიერია: სკოლის და ოჯახის ინტერესები იპყრობენ მთელს არსებას ბავშვისას.

შემდეგი განყოფილება არის—**„ადამიანთა შორის“**. აქ ყმაწვილი, როგორც მომავალი წევრი საზოგადოებისა, ეცნობება ცხოვრების უმთავრესს, მისთვის გასაგებ, მხარეებს. ყმაწვილი ტყობილობს, რომ ცხოვრება მოითხოვს ადამიანისაგან **გარჯას, შრომას**, რათა არ დარჩეს მშიერი, გარიყული.

არსებობისათვის ბრძოლაში ადამიანი ხშირად უსამართლობას სჩადის, ერთი მეორეს იმონავებს, ავიწყდება, რომ **თავისუფლება ყველასათვის ტკბილია**.

ამ ერთი მეორის დევნას და შევიწროებას სჯობია ერთმანეთის დახმარება, ბევრად უკეთესია **სიყვარული მოყვასისადმი**. ამას გვასწავლიან მაგალითები ზოგიერთ მადლიან ადამიანებისა, რომელნიც ხშირად პირად ბედნიერებას, საკუთარ სიცოცხლესაც კი არ იშურებენ სხვის საკეთილდღეოდ და ბოლოს, როგორ ინასკვებოდა ყოველ ადამიანში თვის **სამშობლოსადმი, მამულისადმი სიყვარული**.

შემდეგ განყოფილებაში—**„სხვა და სხვა თემაზე“**—მოხვდა ისეთი წვრილი მოთხრობები, ლექსე, იგავები, რომელთა მოთავსება წინა განყოფილებაში არ ხერხდებოდა შინაარსის მხრივ, ხოლო, როგორც სასწავლო მასალა, სასურველი იყო.

„წელიწადის ოთხ დროთა“ შემდეგ არის უკანასკნელი **„ლიტერატურული განყოფილება“**, რომელიც ძეიცავს სახლში საკითხავ მასალას. აქ (შედარებით წიგნის პირველ ნაწილთან) უკვე მოზდილი დამთავრებული მოთხრობებია შეტანილი. ყველამ კარგად ვუწყით, რა დიდი გავლენა აქვს მოზაფის განვითარებაზე წიგნების კითხვას. ხალისი ამბავი კითხვისა, რასაკვირველია, უნდა აღუძრას ყმაწვილს სკოლამ ძესაფერი საკითხავი ძასალის მიწოდებით, მანვე უნდა ასწავლოს, როგორ უნდა ასეთი წიგნების კითხვა. ამიტომ „ლიტერატურულ განყოფილებაში“ ძოთავსებული საკითხავი მასალა თითქმის ისევეა შემუშავებული, როგორც ჩვეულებრივი, კლასში გასავლელი.

ახლა ბძახეთ, ბ. კორდელო, ანტიპედაგოგიურია და ვოსტორგოვებისავის ძოსაწონი ასეთი გეგმა სახელმძღვანელოსი?

იაკ. ზედგინიძე და **ვ. ჯაფარიძე.**

(შემდეგი იქნება)

*) იხ. „სახალხო გაზეთი“ № 1035.

*) ამ სიტყვას ძალიან ეაოუცებია ბ-ნი კორდელი და გაკვირვებით კითხულობს: „ნუ თუ ესეთი ტერმინი პედაგოგიშიც ‘მოიპოვებაო’?“, სხვაზედ რომ არ მიგითითოთ, ჩაიხედეთ, ბ-ნო, გოგებაშვილის „მეთოდიკაში“ და მისვე „სახელმძღვანელოთა გარჩევა“-ში და იქ პირველ გვერდზევე ნახავთ ამ თქვენთვის უცხო ტერმინს.

ДЕПЕШЕБИ

(დეპეშათა პეტერბ. სააგენტოსაგან).

5 ნოემბერი.

უცხოეთი.

მექსიკა. მდგომარეობა ფრიად საშიშია. მეამბოხეთ ალყა შემოუტეეს ქალაქ ორიზაშუსთვის. თუ ეს ქალაქი ხელთ იგდეს, მიმოსვლა შეჩერდება.

ყენევა. შვეიცარიის მთავრობამ დააპატიმრა საფრანგეთის კაპიტანი ლარეიე. ლარეიეს კავშირი ჰქონდა ჯაშუშებთან. მათ შორის დაპატიმრებულ გენოცთან. ხელთ-უგდიათ საფრანგეთის პოლიციის დიდძალი კორესპონდენცია.

თეირანი. სპარსეთის მთავრობამ მიიღო პირობანი ოსმალეთ-სპარსეთის საზღვართა თაობაზე. პირობანი შეიმუშავეს ინგლისის და რუსეთის წარმომადგენლებმა სტამბოლში.

ბერლინი. ზოგიერთი გაზეთები კოკოვცევის მისვლის გამო მისასალმებელ წერილებს ათავსებენ.

ბუქარესტი. რუსეთის დეპეტაცია ბუქარესტში მოვიდა.

სოფია. ტონჩევმა სიტყვა წარმოსთქვა: ერის უბედურების მიზეზი სერბიასთან კავშირიაო. ტონჩევმა მთავრობის სამოქმედო პროგრამა განაცხადა და სიტყვა ასე დაამოლავა: მთავრობა დაამტკიცებს, რომ ბულგარეთს ცხოველმყოფელი ეროვნული ძალა არ დაუკარგავსო. ტონჩევის შემდეგ ილიპარაკა გენადიევმა, მისი სიტყვით ბულგარეთის ყოველი უბედურება დიპლომატიის ბრალია.

მექსიკა. ამერიკის საქმეთა რწმუნებულს ჰუერტამ განუცხადა, რომ თანამდებობიდან არ გადადგება. თავის მინისტრებს შეუთვალა: ბრძოლას ბოლომდე მივიყვანო.

ურგა. მონღოლეთის მთავრობას, რუსეთის წარმომადგენელის რჩევით, გადაუწყვეტია შესცვალოს ციხის წეს-წყობილება მონღოლეთში. დღეგანდლამდე პატიმართა მდგომარეობა აუტანელი იყო: გაყინვა, პატარა ყუთში ჩასმა და სხვა მრავალგვარი ტანჯვა უარყოფილია.

სტამბოლი. ოსმალეთ-სპარსეთის საზღვრების ხელშეკრულებას დიდმა ვეზირმა და სპარსეთის ელჩმა ხელი მოაწერეს.

ქიამილ-ფაშას სიკვდილს პრესა გულგრილად მიეგება.

ათინა. პალატის თავმჯდომარედ ზავიტვიანოსი აირჩიეს.

პარიზი. საარჩევნო რეფორმის თაობაზე კამათის დროს კომისია და მთავრობამ წინადადება შეიტანეს, განსაზღვრონ საარჩევნო ოლქთა რიცხვი, მცხოვრებთა რიცხვის მიხედვით. ხმის უმეტესობით პალატამ წინადადება მიიღო.

რუსეთი.

პეტერბურგი. მონღოლთა მისია პრემიერ-მინისტრის მეთაურობით დილით მოვიდა.

პეტერბურგი. შინაგან საქმეთა მინისტრმა ნება დართო კიევში მოახდინონ 1914 წ—ს, იანვარსა და თებერვალში სამხრეთ დასავლეთ მხარის შვიდ გუბერნიის ყრილობა, რომელიც ექსპოტის საკითხს განიხილავს.

სასანიტარო-სამკურნალო კომისიამ დააავალა... (?) სოფილისით ავადმყოფები ამბულატორიებში უფასო დახმარება აღმოუჩინონ. აგრეედვე დაადგინეს სხვა და სხვა ღონისძიებანი მიიღონ გადამდებ ავადმყოფობასთან საბრძოლველად.

პეტერბურგი. სათათბიროს კომისია ბეჭვდითი სიტყვის კანონ-პროექტის მუხლობრივ განხილვას განაგრძობს; მე-45 მუხლი ხანგრძლივ კამათის შემდეგ მთავრობის რედაქციით მიიღეს; ამ მუხლის ძალით პასუხისმგებელი რედაქტორობა აეკრძალებათ იმათ, ვისაც სასამართლოს წესით ეს უფლება ჩამორთმეული აქვს.

მე-46 მუხლის განხილვა გადაიდო. ვიდრე მე-51 მუხლს არ განიხილავენ.

მე-48 და 49 მუხლები მილიუკოვის წინადადებით ერთ მუხლად შეერთდა.

ეს მუხლები ეხება მთავრობის დაწესებულებათა და კერძო პირთა საპასუხო წერილების მოთავსების წესს. ამ მუხლის რედაქცია ნაწილი ოქტომბრისტებისა, ნაწილი კადეტებისა. მე-50 მუხლი მთავრობის რედაქციით მიიღეს. ამ მუხლის ძალით შინაგან საქმეთა მინისტრს უფლება ექნება განსაზღვრულ ვადით აკრძალოს ჯარისა და ფლოტის მოძრაობის ცნობათა გამოქვეყნება.

წერილი რედ. მიმართ

ბატონო რედაქტორო! გაახლებთ სიას იმ პირთა, რომელთაც შემოსწირეს 32 მან. 30 კაპ. ჩემდა რწმუნებულ აწყურის სამრევლო სკოლას, რომელშიაც სამშობლო ენას სწავლობენ, სხვათა შორის, ჩვენი, ახლად გამოღვიძებულ, თანამემამულეთა შვილნი: 14 ქალი და ვაჟი მაჰმადიანები და უმორჩილესად გთხოვთ დიდი მადლობა გადაუხადოთ თქვენის გაზეთის საშუალებით შემომწირველთა. მადლობის ღირსია აგრედვე გაბრიელ ივანეს ძე ხვიტიანი, რომელმაც ბევრი იშრომა და ჩემ დავალებით შეაგროვა ზემოხსენებული ფული

შემომწირველთა სია: მღვ. ე. ინასარიძემ 1 მ., (გვარი ვერ გავარჩიეთ) 5 მან., ვასო მაისურაძე 1 მან., თომმ (გვარი ვერ გავრჩიეთ) 50 კ., ავქსენტი ცხადაია 3 მ., ივანე ხვიჩია 3 მ., შაქრო ცოკვაძე 2 მ., ირინე ციკვაძე 1 მ., ქართველი მაჰმადიანი გავლიდ ფუტკარაძე 1 მ., ანდრია ცხადაია 3 მ., ა. არუნოვმა 2 მ., ილო პახიძე 3 მ., არავიაშვილი 50 კ., ჩახალ ორჯონიკიძე 1 მ, გიორგი ცუხეშიძე 50 კ., აფრაიმ მამედოვი ორჯონიკიძემ 3 მ, მ. მელიქიშვილმა 80 კ., ექიმმა ნიკოლოზ გაჩეჩილაძემ 1 მან, სულ 32 მან. 30 კ.

აწყურის სამრევლოს მოვდელი **ეფრემ ინასარიძე.**

თავად გიორგი ალშიბაიასაგან ჩვენ მივიღეთ ასი მანეთი ქვიანის (გურიაშია) სამეურნეო სასწავლებელის შესაწევნელად, შემოწირული განსვენებულის კნიაზნა აღათი ალექსანდრე მაჭუტაძის ასულის მემკვიდრეებისაგან. მთელი სოფელი უღრმეს მადლობას სწირავს შემომწირველთ.

სოფლის მონდობილობით **მღ. თეოფანე კალანდარიშვილი.**

რედაქტორი **ნ. კუჭდელაშვილი.**
გამომცემელი **ა. ჯაჯანაშვილი.**

სპერმინი

სპერმინ-პელი ერთად-ერთი ნამდვილი სპერმინი, ყოველ-მხრივ ნაცადია და მიღწეული ბრწყინვალე შედეგების წყალობით, მოწონებულია მთელი ქვეყნიერობის სახელგანთქმულ მეცნიერების მიერ და მითი წამლობას ურჩევენ ნევრასტენიისა, სქესობრივი უძლურებისა, დაჩაჩანაკებისა, საერთო სისუსტისა, ისტერიისა, ნევრალგიისა, სისხლ-ნაკლებობისა, ქლექისა, ათაშანგისა, ვერცხლის წყლით წამლობის შედეგებისა, გულის ავადმყოფობისა (სიმსუქნე, გულის ფრიალი, სკლეროზი, გულის ჩქროლა, გულის ცემა და მიკორდიტი), არტერიო სკლეროზისა, ლოთობისა, ხერხემლის ძვლის გახმობისა, დამბლობისა, დაღლილობისა და სხვა ავადმყოფობის წინააღმდეგ. ყურადღება უნდა მიაქციოთ სათაურს: **სპერმინ-პელია,** და მოერიდეთ უფასო უვარგის მიბაძვას, ეგრედ-წოდებულს სათესლე ძარღვების წვენს, რომელნიც **სპერმინ-პელიასთან** არც შემადგენლობით და არც მოქმედებით არავითარი საერთო არა აქვთ და ხშირად ჯანმრთელობისათვის საშიშ ნივთიერებას შეიცავენ. **სპერმინ-პელია** ყველგან იშოვება.

პროფესორი ექიმი პელი და **შვილები, ს.-პეტერბურგი.**
Поставщики Двора Его Императорскаго Величества.

Метцль. 111309. 1443

ავადმყოფებს!

ექიმ ნავასარდიანის

პირველი კერძო სამკურნალო

(დაარსებულია 1880 წელს)
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე, გარდა კვირისა.

დილით:

„606“ და „914“

11—12 ს. შეუზღაუნება

კონსულტაციურად.

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილ.) ავად.

ბ. გ. ბგასარდია: 1—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.

კ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ხერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებია, ქალებისა და ბავშვებისა.

ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.

მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენერ., საშ. და ქირურგ.

ა. ბ. კარაბეტიანცი: 12—1 ს. შინაგანი ავადმყოფ. ბავშვთა და ყვავილის აცრა.

ექიმი ქალი **ო. ვ. ტერ-დავიდოვისა** 1—2 ს. საბებია და ქალების ავადმყ.

კ. დ. გურგენიძე. 1—2 საათ. შინაგანი, საბავშვო, ყვავილის აცრა, სისხლის და შარდის ბაქტერიოლოგ. გამოკვლევა. საღამოობით 6—7 საათამდე.

საღამოთი:

მ. გ. ავეტისიანცი: 6—7 საათ.

რჩევა-დარიგება 50 კაპ. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები მორიგებით.

სამკურნალოს დირექტორი მედიცინისდ
1004 ექიმი **ბ. ა. ნავასარდიანი.**

მუხრანის ქუჩაზე, სადაც წინად „კავკავ.“ ნომრები იყო, გაბილ

საოჯახო ნომრები

შენობა ახლად შეკეთებულია და განათებულია ელექტრონით. ავეჯეული სულ ახალია. ნომერი ღირს: 60 კ.—დან 1 მანეთამდე.

თვიურებს დიდი შეღავათი. 1552

გამოსულია და იყიდება

ნ. შიუკაშვილის

პიესა **„მეგობრობა“**, დრამა 4 მოქმედებ. ფასი 30 კაპ.

გამოსულია და იყიდება

ი. გედევანიშვილის პიესა

„გამცემი“

დრამა 3 მოქმედ. ფასი 25 კ.

გამოვიდა და იყიდება ყვავლა წიგნის მაღაზიაში ახალი სალიტერატურო-სამეცნიერო კრებული

1. შოთა რუსთაველი, გრ. რობაქიძისა.
2. სუმერული ტ ქართული, მ. წერეთლისა.
3. ოჩიდიპოს მეფე, თარგმ. ბერძნულით ვ. ქავთარაძისა.
4. მეფე-მგოსანი, სანდრო შანშიაშვილისა.
5. ღამე, ს. ფირცხალავასი.
6. ბლოვის ზარი, მისივე.

ფასი 1 მანეთში

მივიღეთ ცივადი-მატარებლით

პეტერბურგიდან

ამურის წითელი ხიზილალა |კეტოვი| **სიგი, დვინის ორაგული, გრუზდი, ბრუსნიკა** და სხვ.

აბრეშუმე იყიდება მაილოვის

ხიზილალა

კოლოფით ტ ხმელი სოკო. 1500

თევზის მრეწველნი

ძმ.

ძეგვეოლოვები.

პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ. № 9.
ტელეფონი № 712.